

Gerb. D. Butvydienei

20 18. 02 m. mėn. 05 d.

Meras V. Komskis

mesai tarybai sprendimo

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖ 1

Gauta

20 18 m. 02 mėn. 05 d.

Nr. 25-155

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Biudžetinė įstaiga, Jaunimo g. 3, 99287 Pagėgiai, tel. 8 441 57 328, 56 040, faks. 8 441 57 328,

El. p. pagegiusvb@gmail.com. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188208799

Pagėgių savivaldybės merui
Virginijui Komskiui
Pagėgių savivaldybės tarybai

2018-02-05 Nr. SD-10

J. Jokšienė
2018-02-05

DĖL VYDŪNO VARDŲ SUTEIKIMO PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VIEŠAJAI BIBLIOTEKAI

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Biudžetinių įstaigų įstatymo 4 str. 3 punkto 7 papunkčiu, Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos nuostatų, patvirtintų Pagėgių savivaldybės tarybos 2017 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu T-120, 23.8 punktu, vadovaujantis LR Vyriausybės 2016 m. gegužės 25 d. nutarimu Nr. 530 „Dėl Vydūno 150-ųjų gimimo metinių minėjimo plano tvirtinimo“, Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. XII-1844 „Dėl 2018 metų paskelbimo Vydūno metais“, atsižvelgiant į Vydūno draugijos Garbės pirmininko Vacio Bagdonavičiaus 2018 m. sausio 12 d. rekomendaciją, į surinktus parašus žmonių, pritarančių Vydūno vardo bibliotekai suteikimui, prašau Pagėgių savivaldybės viešajai bibliotekai suteikti Vydūno vardą.

PRIDEDAMA:

1. LR Vyriausybės 2016 m. gegužės 25 d. nutarimas Nr. 530 „Dėl Vydūno 150-ųjų gimimo metinių minėjimo plano tvirtinimo“, (4 lapai);
2. Vydūno draugijos Garbės pirmininko Vacio Bagdonavičiaus 2018 m. sausio 12 d. rekomendacija (1 lapas);
3. Asmenų, pasisakančių už Vydūno vardo suteikimą bibliotekai, parašai (7 lapai);
4. Vaclovo Bagdonavičiaus pranešimas „Kultūrinė lietuvių jaunimo veikla Pagėgių krašte XX a. pirmojoje pusėje (4 lapai);
5. Vaclovo Bagdonavičiaus straipsnis „Martynas Jankus ir Vydūnas: bendrumai ir skirtybės“, (9 lapai).

Direktorė

Milda

Milda Jašinskaitė-Jasevičienė

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL VYDŪNO 150-ŲJŲ GIMIMO METINIŲ MINĖJIMO PLANO PATVIRTINIMO

2016 m. gegužės 25 d. Nr. 530
Vilnius

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. birželio 23 d. nutarimą Nr. XII-1844 „Dėl 2018 metų paskelbimo Vydūno metais“, Lietuvos Respublikos Vyriausybė
n u t a r i a:

1. Patvirtinti pridedamą Vydūno 150-ųjų gimimo metinių minėjimo planą (toliau – Planas).

2. Nustatyti, kad Planas įgyvendinamas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžete Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai ir atitinkamoms ministerijoms, institucijoms, įstaigoms patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų teisėtai gautų lėšų.

3. Pasiūlyti:

3.1. Klaipėdos universitetui, Kintų Vydūno kultūros centrui, Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandraugai, Lietuvos keliautojų sąjungai, akcinei bendrovei Lietuvos paštui, „VšĮ „Mažosios Lietuvos kultūra“, Pagėgių savivaldybės Kultūros centrui, Pagėgių savivaldybės M. Jankaus muziejui, Šilutės gražinimo draugijai, Šilutės kultūros ir pramogų centrui, Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešajai bibliotekai, Šilutės Vydūno gimnazijai, Vydūno draugijai, viešajai įstaigai „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“ – dalyvauti įgyvendinant Planą;

3.2. Kauno miesto savivaldybei, Klaipėdos miesto savivaldybei, Pagėgių savivaldybei, Šilutės rajono savivaldybei – dalyvauti įgyvendinant Planą ir skirti savivaldybių biudžetų lėšų Planui įgyvendinti.

Ministras Pirmininkas

Algirdas Butkevičius

Kultūros ministras

Šarūnas Birutis

VYDŪNO 150-ŲJŲ GIMIMO METINIŲ MINĖJIMO PLANAS

Eil. Nr.	Renginio / projekto pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Vykdymo terminas
I SKYRIUS			
KONFERENCIJOS			
1.	Surengti tarptautinę mokslinę konferenciją „Vydūnas. Asmenybė, epocha, kontekstai“	Šilutės rajono savivaldybė, Pagėgių savivaldybė, Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraicio viešoji biblioteka, Klaipėdos universitetas	2018 metų I ketvirtis
2.	Surengti konferenciją „Išvysti kitaip“: Vydūno (Vilhelmo Storostos) 150-ąsias gimimo metines pasitinkant	Lietuvos kultūros tyrimų institutas	2018 metų II ketvirtis
II SKYRIUS			
VYDŪNO ATMINIMO ĮAMŽINIMAS			
3.	Įrengti rekreacinį taką „Vydūno sveikatos takas“ Kintų miške (Šilutės rajono savivaldybė)	Šilutės rajono savivaldybė, Kintų Vydūno kultūros centras	2017 metų I–IV ketvirčiai
4.	Pastatyti paminklą Vydūnui Klaipėdoje	Klaipėdos miesto savivaldybė, „VšĮ „Mažosios Lietuvos kultūra“, Vydūno draugija	2017 metų I–IV ketvirčiai, 2018 metų I ketvirtis
5.	Pastatyti Vydūno paminklinį biustą Kaune	Kauno miesto savivaldybė, Vydūno draugija	2017 metų I–IV ketvirčiai, 2018 metų I ketvirtis
6.	Sukurti ir pastatyti Vydūno memorialinį suolelį prie Vydūno muziejaus, Kintuose (Šilutės rajono savivaldybė)	Šilutės rajono savivaldybė, Kintų Vydūno kultūros centras	2017 metų I–IV ketvirčiai
7.	Organizuoti ekspediciją į Pamyro kalnus, įkopti į bevardę viršūnę ir jai suteikti Vydūno vardą	Lietuvos keliautojų sąjunga	2017 metų III ketvirtis
8.	Įrengti rekreacinį taką „Vydūno promenada“ Šilutėje	Šilutės rajono savivaldybė, Šilutės gražinimo draugija	2018 metų I–IV ketvirčiai
9.	Įrengti Vydūno skverą ir pastatyti paminklą Pagėgiuose	Pagėgių savivaldybė	2018 metų III ketvirtis
10.	Suteikti Pagėgių savivaldybės viešajai bibliotekai Vydūno vardą	Pagėgių savivaldybė	2018 metų III ketvirtis
III SKYRIUS			

Eil. Nr.	Renginio / projekto pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Vykdymo terminas
EDUKACINIAI IR KULTŪRINIAI RENGINIAI			
11.	Organizuoti tarptautinį ekslibrisų konkursą „ExLibris. Vilhelmui Storostai-Vydūnui – 150“	Šilutės rajono savivaldybė, Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka, Vydūno draugija	2017 metų II ketvirtis
12.	Pastatyti spektaklį pagal Vydūno dramą „Pasaulio gaisras“	Valstybinis Šiaulių dramos teatras	2017 metų III–IV ketvirčiai, 2018 metų I ketvirtis
13.	Organizuoti respublikinį mokinių rašinio konkursą „Namai yra vieta, kurioje auginamas gerumas“	Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (toliau – Švietimo ir mokslo ministerija), Šilutės rajono savivaldybė, Šilutės Vydūno gimnazija	2017 metų IV ketvirtis
14.	Surengti parodą ir organizuoti edukacinį renginį „Lietuva, Tu man mielusia“	Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejus	2018 metų I–II ketvirčiai
15.	Organizuoti tarptautinį vargonų muzikos festivalį „Vargonų muzika Vilkyškiuose – 2018“	Pagėgių savivaldybė, Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandrauga	2018 metų I–III ketvirčiai
16.	Surengti Mažosios Lietuvos vaikų ir jaunimo chorų šventę ant Rambyno kalno (Pagėgių savivaldybė)	Pagėgių savivaldybė, Pagėgių savivaldybės Kultūros centras	2018 metų II ketvirtis
17.	Organizuoti tarptautinį meno plenerą „Vydūno erdvė, laikas, ženklai“	Pagėgių savivaldybė, Pagėgių savivaldybės M. Jankaus muziejus	2018 metų III ketvirtis
18.	Surengti chorinės muzikos festivalį „Vydūno daina“	Šilutės rajono savivaldybė, Šilutės kultūros ir pramogų centras	2018 metų III ketvirtis
IV SKYRIUS			
LEIDYBOS PROJEKTAI			
19.	Išverstį į vokiečių kalbą ir išleisti leidinį „Mažosios Lietuvos enciklopedinis žinynas“	Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras	2017 metų I ketvirtis
20.	Išleisti iliustruotą mokslinę monografiją apie Vydūną	Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, Vydūno draugija	2017 metų IV ketvirtis
21.	Išleisti raštų rinkinį „Vydūnas. Rinktiniai raštai“	Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vydūno draugija	2017 metų IV ketvirtis– 2018 metų I ketvirtis
22.	Išleisti straipsnių rinktinę „Vydūnas Lietuvos ir užsienio mokslininkų akiratyje“	Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, Vydūno draugija	2018 metų I ketvirtis
23.	Parengti Vydūno bibliografiją	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	2018 metų I–IV ketvirčiai, 2019 metų I–III ketvirčiai

Eil. Nr.	Renginio / projekto pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Vykdymo terminas
V SKYRIUS VIEŠINIMO IR AUDIOVIZUALINIAI PROJEKTAI			
24.	Sukurti plakatą ir logotipą, skirtą Vydūno 150-osioms gimimo metinėms paminėti	Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vydūno draugija	2017 metų I-II ketvirčiai
25.	Išleisti pašto ženklą, skirtą Vydūno 150-osioms gimimo metinėms paminėti	Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija, akcinė bendrovė Lietuvos paštas	2018 metų I ketvirtis
26.	Sukurti dokumentinę apybraižą, skirtą Vydūno 150-osioms gimimo metinėms paminėti	viešojo įstaiga „Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija“, Vydūno draugija	2018 metų I-III ketvirčiai
27.	Organizuoti respublikinį mokinių trumpametražių filmų konkursą, skirtą Vydūno asmenybei ir kūrybai aktualizuoti	Švietimo ir mokslo ministerija, Vydūno draugija	2018 metų III-IV ketvirčiai

Dėl Vydūno vardo suteikimo Pagėgių viešajai bibliotekai

Siūlymas suteikti Vydūno vardą Pagėgių viešajai bibliotekai yra sveikintinas ir visapusiškai palaikytinas.

Su Pagėgių kraštu glaudžiai susijusi šio kūrėjo ir mąstytojo praktinė kultūrinė veikla: beveik visose didesnėse vietovėse su koncertais ir spektakliais apsilankydavo jo vadovaujama Tilžės lietuvių giedotojų draugija, jo paskaitinė švietėjiška veikla irgi neaplenkė šių vietovių, jo iniciatyva įkurta ne viena aktyviai veikusi šio krašto jaunimo draugija. Be visos šios veiklos sunku būtų įsivaizduoti krašto lietuviškumo dvasios atsigavimą. Ypatingas Vydūno ryšys yra su bene svarbiausiais krašto kultūros ir istorinės atminties židiniais Bitėnais ir Rambynu. Martyno Jankaus spaustuvėje Bitėnuose išleistos pirmosios Vydūno knygos „Bendraitė“ (1902) ir „Senutė“ (1904). M. Jankaus svetingoje sodyboje Vydūno ne kartą vasarota, susikaupta ne vieną kūrinį rašant. Ant Rambyno vykdavusių lietuviškų švenčių pagrindinė figūra buvo Vydūnas su savo vadovaujama Giedotojų draugija. Didelį įspūdį yra padarę čia suvaidinti Vydūno dramos veikalai, čia sakytos dvasios stiprybė įkvepiančios jo kalbos. Ant Rambyno Vydūnui buvo įteiktas vienas iš aukščiausių Lietuvos Respublikos apdovanojimų – LDK Gedimino ordinas.

Pagėgių kraštą su Vydūnu sieja ir jo amžinojo poilsio vieta Mažosios Lietuvos panteone – Bitėnų kapinėse. Beje ir to panteono formavimąsi sąlygojo Vydūno palaikų perlaidojimas iš tolimojo Vokietijos miesto Detmoldo.

Vydūno draugijos vardu siūlau įgyvendinti šią gražią ir prasmingą iniciatyvą ir Pagėių savivaldybės viešąją biblioteką pavadinti Vydūno Vardu.

Pagarbiai

Vaclovas Bagdonavičius

Vydūno draugijos Garbės pirmininkas,

Pagėgių krašto Garbės pilietis

Vilnius

2018 m sausio 12 d.

TEIKIMAS
PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VIEŠAJAI BIBLIOTEKAI
SUTEIKTI VYDŪNO VARDĄ

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. gegužės 25 d. Nr. 530 nutarimu „Dėl Vydūno 150-ųjų gimimo metinių minėjimo plano patvirtinimo“ bei Vydūno draugijos iniciatyva, 2018 m. planuojama Pagėgių savivaldybės viešajai bibliotekai suteikti Vydūno vardą.

Vydūnas (Vilhelmas Storosta) – dramaturgas, filosofas, rašytojas, švietėjas, chorvedys, kultūros veikėjas, pirmųjų Joninių švenčių ant Rambynų kalno iniciatorius bei organizatorius, kurio palaikai 1991 m. spalio 19 d. buvo iškilmingai perlaidoti Mažosios Lietuvos panteone – Bitėnų kapinėse (Pagėgių savivaldybė).

Pritariame, jog Pagėgių savivaldybės viešajai bibliotekai būtų suteiktas Vydūno vardas

Eil. Nr.	Vardas, pavardė	Kontaktai	Parašas	Pasirašymo data
1.	Lucija Laorenkienė	863051423	L. Laor.	2017-11-06
2.	Virginija Meiciūtė	865267884	Virg. Meiciūtė	2017-11-06
3.	Monika Buinauskienė	865667324	Monika Buinauskienė	2017-11-06
4.	Irėta Jankauskienė	863891295	Irėta Jankauskienė	2017-11-06
5.	Rolanda Kakauskienė	865094958	Rolanda Kakauskienė	2017-11-07
6.	Laima Paulienė	865184453	Laima Paulienė	2017-11-07
7.	Želma Aleksandrovienė	—	Želma Aleksandrovienė	2017-11-07
8.	Rolandas V. Vilnis Pdaelis	865311718	Rolandas V. Vilnis Pdaelis	2017-11-07
9.	Kastytis Kubišius	865034661	Kastytis Kubišius	2017-11-07
10.	Veslė Sabaravičienė	861026081	Veslė Sabaravičienė	2017-11-07
11.	Dainius Lilevičius	863084467	Dainius Lilevičius	2017-11-07
12.	Donatas Stokauskas	863427313	Donatas Stokauskas	2017-11-07
13.	Albina Pindokaitė	865079519	Albina Pindokaitė	2017-11-07
14.	Viola Dylionienė	863658215	Viola Dylionienė	2017-11-07
15.	Lina Ambrazavičiūtė	865235609	Lina Ambrazavičiūtė	2017-11-07
16.	Robertas Maziliauskas	864020450	Robertas Maziliauskas	2017-11-08
17.	Ignas Incius	861851861	Ignas Incius	2017-11-08
18.	Albina Pamedienė	868933709	Albina Pamedienė	2017-11-08
19.	Viola Dylionienė	863735889	Viola Dylionienė	2017-11-08
20.	Birutė Serėdienė	865634282	Birutė Serėdienė	2017-11-08
21.	Renata Kaurienė	865250527	Renata Kaurienė	2017-11-08
22.	Donata Kaurienė	865040226	Donata Kaurienė	2017-11-08
23.	Adele Gerškytė	844157139	Adele Gerškytė	2017-11-08
24.	Birutė Pindokaitė	864390405	Birutė Pindokaitė	2017-11-08
25.	Lucija Stulga	865694014	Lucija Stulga	2017-11-08
26.	Ramunė Jakubaitė	860340608	Ramunė Jakubaitė	2017-11-08
27.	Donata Gudaitė	861565617	Donata Gudaitė	2017-11-08
28.	Senas Mikulajus	860321868	Senas Mikulajus	2017-11-08

PACIFIC NORTHWEST REGIONAL BIODIVERSITY INVENTORY

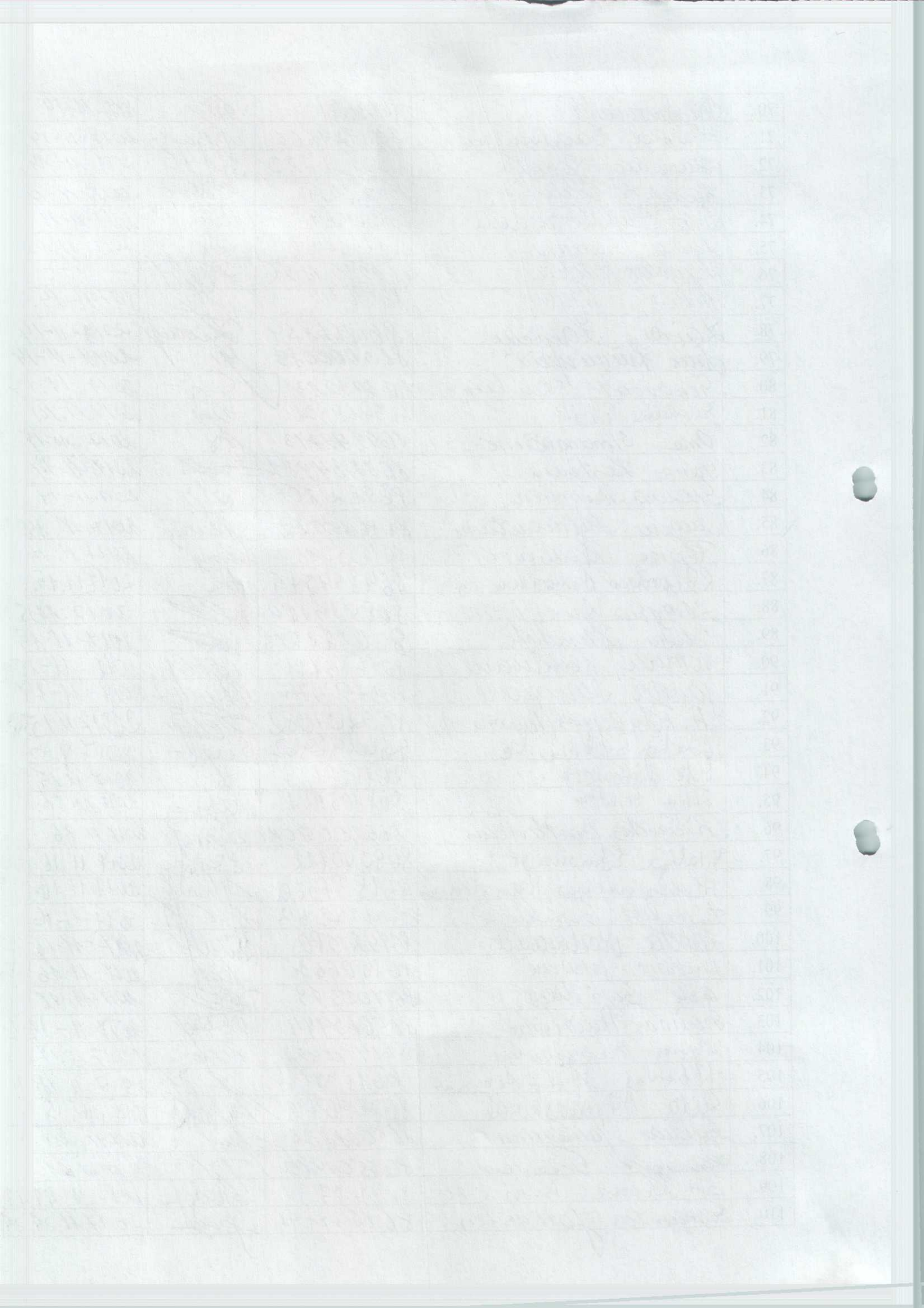
The Pacific Northwest Regional Biodiversity Inventory is a project of the Pacific Northwest Regional Biodiversity Inventory Committee. The committee was established in 1991 to coordinate the collection and analysis of biodiversity data for the Pacific Northwest region. The inventory is a comprehensive database of biodiversity data for the Pacific Northwest region, including information on the distribution and abundance of species, the status of ecosystems, and the threats to biodiversity. The inventory is a valuable resource for researchers, managers, and the public, and it is an important tool for understanding and protecting the biodiversity of the Pacific Northwest region.

For more information on the Pacific Northwest Regional Biodiversity Inventory, please contact the Pacific Northwest Regional Biodiversity Inventory Committee.

Inventory ID	Inventory Name	Inventory Type	Inventory Date
1	1991-1992	1991-1992	1991-1992
2	1993-1994	1993-1994	1993-1994
3	1995-1996	1995-1996	1995-1996
4	1997-1998	1997-1998	1997-1998
5	1999-2000	1999-2000	1999-2000
6	2001-2002	2001-2002	2001-2002
7	2003-2004	2003-2004	2003-2004
8	2005-2006	2005-2006	2005-2006
9	2007-2008	2007-2008	2007-2008
10	2009-2010	2009-2010	2009-2010
11	2011-2012	2011-2012	2011-2012
12	2013-2014	2013-2014	2013-2014
13	2015-2016	2015-2016	2015-2016
14	2017-2018	2017-2018	2017-2018
15	2019-2020	2019-2020	2019-2020
16	2021-2022	2021-2022	2021-2022
17	2023-2024	2023-2024	2023-2024
18	2025-2026	2025-2026	2025-2026
19	2027-2028	2027-2028	2027-2028
20	2029-2030	2029-2030	2029-2030
21	2031-2032	2031-2032	2031-2032
22	2033-2034	2033-2034	2033-2034
23	2035-2036	2035-2036	2035-2036
24	2037-2038	2037-2038	2037-2038
25	2039-2040	2039-2040	2039-2040
26	2041-2042	2041-2042	2041-2042
27	2043-2044	2043-2044	2043-2044
28	2045-2046	2045-2046	2045-2046
29	2047-2048	2047-2048	2047-2048
30	2049-2050	2049-2050	2049-2050

29.	Arta Andariene	868584795	Muz	2017-11-08
30.	Sonata Vihute	864715150	Muz	2017-11-08
31.	Naldas Beccas	865562656	Muz	2017-11-08
32.	Simona Bungardiene	861218541	Muz	2017-11-08
33.	Dita Ambaševiča	865054858	Muz	2017-11-08
34.	Dolce Mankunij	867713311	Muz	2017-11-08
35.	Kecija Jura Špečiūtė	865615103	Muz	2017-11-08
36.	Ingrida Lukoševičienė	861515829	Muz	2017-11-08
37.	Indrė Jekabiūtė	865083400	Muz	2017-11-08
38.	Blanca Talcerienė	8644149849	Muz	2017-11-08
39.	Liudmila Felipjoni	865728227	Muz	2017-11-09
40.	Virgilijus Jogienė	865690070	Muz	2017-11-09
41.	Drydas Keluon	861823799	Muz	2017-11-09
42.	Darva Sturtyrienė	+37068237337	Muz	2017-11-09
43.	Laima Ruzdinaite	8-618-72034	Muz	2017-11-09
44.	Luska Majorašienė	862250938	Muz	2017-11-09
45.	Laima Valskioni	865060865	Muz	2017-11-09
46.	Jolanta Sidikaitienė	863664864	Muz	2017-11-09
47.	Leva Homonaitė	869912106	Muz	2017-11-09
48.	Elmė Kuntovaitienė	865683201	Muz	2017-11-09
49.	Neringa Mikienė	865350468	Muz	2017-11-09
50.	Eimantas Pleškaitis	865540803	Muz	2017-11-09
51.	Lina Bickauskienė	868238388	Muz	2017-11-09
52.	Lina Buinauskienė	861401866	Muz	2017-11-09
53.	Laima Alekšavičienė	865060356	Muz	2017-11-10
54.	Alolona Vilkanauskienė	865010780	Muz	2017-11-10
55.	Jolita Kvedienė	861061650	Muz	2017-11-10
56.	Saulius Rimkus	863903832	Muz	2017-11-10
57.	Lofija Markauskienė	8-614-71265	Muz	17.11.10
58.	Gilana Andriulaitienė	8-65018002	Muz	2017-11-10
59.	Algirdas Prackus	865538873	Muz	2017-11-10
60.	Regina Marysaitė	865245158	Muz	2017-11-10
61.	Dainis Zilporka	161911596	Muz	2017-11-10
62.	Danutė Prandulevičienė	865068794	Muz	2017-11-13
63.	Bernardas Ezerkiene	865637502	Muz	2017-11-13
64.	Agne Leungolaitis	863882525	Muz	2017-11-13
65.	Ugnė Venskaitė	865366430	Muz	2017-11-13
66.	Benas Grisius	865516740	Muz	18.11.13
67.	Irada Gedeikienė	867364814	Muz	2017-11-14
68.	Indrė Jekabiūtė	100248900	Muz	2017-11-14
69.	Moda Dubovaitienė	867155160	Muz	2017-11-14

70.	Ime Inupitaitė	868036781	Bej	2017-11-14
71.	Laima Bagdomienė	864724666	8. Baps-	2017-11-14
72.	Leigida Gudaitė	868936723	8. Baps-	2017-11-14
73.	Rimantė Valčiukienė	861920550	8. Baps-	2017-11-14
74.	Lina Augustinavičiūtė	865615016	8. Baps-	2017-11-14
75.	Lina Gudaitė	868153462	8. Baps-	2017-11-14
76.	Angelė Rieškaitė	869935185	8. Baps-	2017-11-14
77.	Andrius Galinis	868967111	8. Baps-	2017-11-14
78.	Laima Kupienė	861844834	8. Baps-	2017-11-14
79.	Lina Kūniškienė	883000083	8. Baps-	2017-11-14
80.	Genovaitė Šturbienė	863030831	8. Baps-	2017-11-14
81.	Simona Kūdikaitė	865468502	8. Baps-	2017-11-14
82.	Ona Simanavičienė	869949713	8. Baps-	2017-11-14
83.	Irma Kestraitė	868234981	8. Baps-	2017-11-14
84.	Irma Rumbienė	869821807	8. Baps-	2017-11-14
85.	Supranta Šilumaitė	865645062	8. Baps-	2017-11-14
86.	Regina Kūdikienė	861599084	8. Baps-	2017-11-14
87.	Rolandas Samoška	864834375	8. Baps-	2017-11-14
88.	Alminda Šturbienė	865539180	8. Baps-	2017-11-14
89.	Edita Šturbienė	864321873	8. Baps-	2017-11-14
90.	Vomda Kūdikienė	861636181	8. Baps-	2017-11-14
91.	Janeta Mikrozienė	865750576	8. Baps-	2017-11-14
92.	R. Keliūgis (Aparas)	865201082	8. Baps-	2017-11-14
93.	Edita Šturbienė	864197962	8. Baps-	2017-11-14
94.	Lieta Marcienė	861469129	8. Baps-	2017-11-14
95.	Žilijai Genaitė	868903961	8. Baps-	2017-11-14
96.	Rieškaitės Bartėnienė	865200908	8. Baps-	2017-11-14
97.	Vitalija Šturbienė	869040722	8. Baps-	2017-11-14
98.	Alėksandras Raudonius	861837360	8. Baps-	2017-11-14
99.	Edita Šturbienė	863152333	8. Baps-	2017-11-14
100.	Janeta Mikrozienė	861921580	8. Baps-	2017-11-14
101.	Andrius Mikrozienė	868506630	8. Baps-	2017-11-14
102.	Lieta Šturbienė	864702379	8. Baps-	2017-11-14
103.	Genovaitė Palibaitė	865068774	8. Baps-	2017-11-14
104.	Žilijai Mikrozienė	861498852	8. Baps-	2017-11-14
105.	Alėksandras Mikrozienė	861138593	8. Baps-	2017-11-14
106.	Edita Mikrozienė	862016716	8. Baps-	2017-11-14
107.	Janeta Mikrozienė	865068732	8. Baps-	2017-11-14
108.	Alėksandras Mikrozienė	863501419	8. Baps-	2017-11-14
109.	Alėksandras Mikrozienė	865068734	8. Baps-	2017-11-14
110.	Edmundas Janušas	861632891	8. Baps-	2017-11-14

111.	Elzbieta Lubickiene	865255807	Elzbieta	2017-11-21
112.	Regina Karinauskene	867447101	Regina	2017-11-21
113.	Jolita Kubickiene	861403853	Jolita	2017-11-21
114.	Mindaugas Gedminas	863054991	Mindaugas	2017-11-22
115.	Elena Komarskiene	865018099	Elena	2017-11-22
116.	Prima Malinauskene	868172924	Prima	2017-11-22
117.	Delima Luteviciene	868370224	Delima	2017-11-22
118.	Ilona Polienko	862669250	Ilona	2017-11-22
119.	Elona Pakalniškienė	867136948	Elona	2017-11-23
120.	Erika Paulaitė	865039743	Erika	2017-11-23
121.	Gaida Augienė	868190517	Gaida	2017-11-23
122.	Regina Suknienė	865773040	Regina	2017-11-23
123.	Larisa Jankaitė	865615037	Larisa	2017-11-23
124.	Danguolė Palitauskienė	863696082	Danguolė	2017-11-23
125.	Lydė Aleksandrovienė	865687800	Lydė	2017-11-23
126.	Monika Jerušienė	865062050	Monika	2017-11-23
127.	Valentinas Trilys	867854456	Valentinas	2017-11-24
128.	Elvina Lenkouskienė	869966010	Elvina	2017-11-24
129.	Vytautas Bradaišius	869021715	Vytautas	2017-11-24
130.	Jonas Borjovs	861656132	Jonas	2017-11-24
131.	Egle Buckaitė	865453408	Egle	2017-11-24
132.	Elona Mockaitienė	863160409	Elona	2017-11-24
133.	Samuėlė Karčienė	861834946	Samuėlė	2017-11-24
134.	Jolanta Makaraitė	865631955	Jolanta	2017-11-24
135.	Lina Priškaitienė	868137883	Lina	2017-11-27
136.	Julijana Terasauskienė	863116906	Julijana	2017-11-28
137.	Vanda Lubickienė	865645799	Vanda	2017-11-28
138.	Domas Kalinauskas	868640464	Domas	2017-11-28
139.	Evelina Norvikienė	867837658	Evelina	2017-11-28
140.	Loreta Zinovienė	868580964	Loreta	2017-11-28
141.	Rita Norkaitė	869982331	Rita	2017-11-28
142.	Deimantė Jonaitė	863860466	Deimantė	2017-11-28
143.	Tommas Džiugys	867875459	Tommas	2017-11-28
144.	Elena Ulberienė	860379022	Elena	2017-11-29
145.	ANETA KATKAITIS	865034863	ANETA	2017-11-30
146.	Danute Meikelienė	864142176	Danute	2017-11-30
147.	Vera Jociūtė	863912309	Vera	2017-12-01
148.	Domas Jankauskas	863093180	Domas	2017-12-01
149.	Olga Otienė	865252048	Olga	2017-12-01
150.	Kristina Kolydenė	865749708	Kristina	2017-12-01
151.	Regina Brickaja	868240402	Regina	2017-12-06

152.	Edvinas Čurilaitis	865458798	Stoj	2017.12.05
153.	Algirdas Osgirdas	866943715	Do, Ph	2017.12.05
154.	Medas Valancius	869991225	Do, Ph	2017.12.05
155.	Milda Reimaitė	86316390	Do, Ph	2017.12.04
156.	Zimanas Jankas	865497107	Do, Ph	2017.12.07
157.	Laima Maraulytė	864399306	Do, Ph	2017.12.07
158.	Inga Jankaitė	865212591	Do, Ph	2017.12.07
159.	Zemaitė G. Zemaitaitė	8699-12086	Do, Ph	2017.12.08
160.	Birutė Jankauskienė	865052544	Do, Ph	2017.12.11
161.	Nijolė Jankauskienė	861642486	Do, Ph	2017.12.12
162.	Vitalija Jankauskienė	868237377	Do, Ph	2017.12.12
163.	Rimas Jankauskas	869958248	Do, Ph	2017.12.13
164.	Auro Jankauskas	868757082	Do, Ph	2017.12.14
165.	Alvydas Maršalas	868664376	Do, Ph	2017.12.18
166.	Jurgita Rupsienė	864417256	Do, Ph	2017.12.18
167.	ILYTA SJTRKYTIEVĖ	865264704	Do, Ph	2017.12.19
168.	Arvydas Jankauskas	865503007	Do, Ph	2017.12.19
169.	Darius Jankauskas	865615037	Do, Ph	2017.12.19
170.	Grigolius Jankauskas	865244119	Do, Ph	2017.12.19
171.	Danguolė Jankauskaitė	865615099	Do, Ph	2017.12.19
172.	Valentinas Jankauskas	864173829	Do, Ph	2017.12.19
173.	Vilija Jankauskaitė	869065263	Do, Ph	2017.12.21
174.	Arūnas Jankauskas	865697243	Do, Ph	2017.12.24
175.	Grigolius Jankauskas	860021449	Do, Ph	2017.12.21
176.	Ligita Jankauskaitė	861816898	Do, Ph	2017.12.22
177.	Albina Jankauskaitė	868933709	Do, Ph	2017.12.27
178.	Lyubov Gorbis	865872841	Do, Ph	2017.12.28
179.	Arvydas Jankauskas	-	Do, Ph	2017.12.28
180.	Kristina Jankauskaitė	863643171	Do, Ph	2017.12.29
181.	Vytautas Jankauskas	869020260	Do, Ph	2017.12.29
182.	Arūnas Jankauskas	868935207	Do, Ph	2017.12.29
183.	Nijolė Jankauskaitė	86981992	Do, Ph	2017.12.29
184.	Jarutė Jankauskaitė	86374854	Do, Ph	2017.12.29
185.	Laima Norbutienė	864350184	Do, Ph	2017.12.29
186.	Laima Ubonienė	865034769	Do, Ph	2018-01-05
187.	Kristina Gurauskas	863383360	Do, Ph	2018-01-05
188.	Alita Jankauskaitė	8655828	Do, Ph	2018-01-05
189.	Alita Gureckienė	868158140	Do, Ph	2018-01-08
190.	Birutė Valancienė	865667327	Do, Ph	2018-01-08
191.	Judita Kosiūskaitė	860380175	Do, Ph	2018-01-10
192.	Linas Jankauskas	863751347	Do, Ph	2018-01-10

193.	italija Golobko	868405004	Golob	2018 01 10
194.	Algirdas Osgirdas	863843715	Osirys	2018.01.12
195.	Rida Martišauskienė	8-65252061	Iskaid	2018-01-19
196.	Sigita Bečvilos	865064561	Gail	2019.01.19
197.	Rida Jausienė	863842789	R. Jaus	2018.01.22
198.	Vladislava Bartnickienė	865366528	Waf	2018 01 23
199.	RAMŪNAS MALISPAUSKAS	860268789	by OS	2018 01 24
200.	Migimyns Kobylis	865445223	Wine	2018 01 24
201.	Kestutis Keičinas	86555128	---	2018.01.24
202.	Wlodek Aleksandrowicz	865252054	W. Wlodek	2018 01 26
203.	Reda Pačkauskienė	861048610	Pač	2018 01 29
204.	Grazina Rumbienė	869821807	GI	2018.01.29
205.	Ema Jurkūnienė	865792642	---	2018 01 30
206.	Veronika Nėmgaudienė	867921452	Angus	2018-01-30
207.	Silutė Bofelienė	865221368	---	2018-01-30
208.	Petras Silustas	868302130	---	2018-01-30
209.	Gintarė Plungytė	868173465	---	2018.01.30.
210.	Angelė Jonušienė	865413188	---	2018.01.30
211.	Alta Simaunienė	865686240	---	2018.01.30
212.	Sabrina Inokovna	860054166	---	2018-01-30
213.	Lyda Aleksandroviciene	865687800	---	2018-01-30
214.	Mindaugas Budokas	863804827	---	2018-02-01
215.	Odeta Kazlauskaitė	---	---	2018-02-01
216.	Nijolė Strickaitienė	861844545	---	2018-02-01
217.				
218.				
219.				
220.				
221.				
222.				
223.				
224.				
225.				
226.				
227.				
228.				
229.				
230.				
231.				
232.				
233.				

234.	Gauche Kelpine	868259339	Reef	20180119
235.				
236.				
237.				
238.				
239.				
240.				
241.				
242.				
243.				
244.				
245.				
246.				
247.				
248.				
249.				
250.				
251.				
252.				
253.				
254.				
255.				
256.				
257.				
258.				
259.				
260.				
261.				
262.				
263.				
264.				
265.				
266.				
267.				
268.				
269.				
270.				
271.				
272.				
273.				
274.				

Kultūrinė lietuvių jaunimo veikla Pagėgių kašte XX a. pirmoje pusėje

Po 1871 m. Vokietijos suvienijimo Mažojoje Lietuvoje labai paspartėjo germanizacijos procesai. Tiek prievartinės jos priemonės, tiek ekonominiai procesai, sąlygoję savanorišką jaunesnės kartos lietuvių nutautėjimą, darė savo: kiekvienas surašymas rodydavo vis mažesnę lietuvių save laikančių Mažosios Lietuvos gyventojų skaičių. Per 1861-1910 m. laikotarpį šis skaičius sumažėjo nuo 137346 iki 93608.¹ Lietuviybės išnykimas per kelis dešimtmečius germanizacijos vykdytojams atrodė neabejotinas. Tuo išnykimu buvo įtikėję netgi lietuviams bei jų kultūrai labai simpatizavę vokiečių šviesuoliai, o ir dalis pačių lietuvių buvo linkę nuolankiai su tuo susitaikyti. Tai, aišku, atsiliepė ir dvasiniam tenykščių lietuvių, vadinusių save lietuvininkais, gyvenimui, jų kultūros raidai. Ir ankstesnis gyvenimas nebuvo labai palankus lietuvių tautinei savimonei augti: ją gerokai slopino šimtmečiais mokyklose ir bažnyčiose diegta pagarba Prūsų karaliams. Čia nebuvo ugdoma lietuviškoji inteligentija, nesiformavo įtakingesnis savas vidurinis sluoksnis. Aukštąjį mokslą baigę lietuvių kilmės inteligentai faktiškai nebedalyvavo savo tautos kultūriniame gyvenime. Išimtis – gydytojas Vilius Bruožis, kuris buvo išties aktyvus lietuviškojo sąjūdžio dalyvis, ir evangelikų teologas Vilius Gaigalaitis, bandęs ginti lietuvių teises Prūsijos parlamente (landtage), kurio deputatu yra buvęs. Aktyviausieji to meto lietuviybės veikėjai aukštojo mokslo diplomo neturėjo. Lietuviškumą iš esmės palaikė tik tradicinė etninė kultūra – kalba, senieji papročiai, tautosaka. Naujomis sąlygomis ir tai ėmė atrofuoti, nykti.

Tačiau iškilusi grėsmė išnykti ne visus lietuvininkus gniuždė. Dalį jų jinau kaip tik prikėlė, pažadino pasipriešinti, aktyviai veikti. Nors tasai pasipriešinimas ir neišaugo į galingesnį išsivaduojamąjį judėjimą, tačiau tapo pakankamai stipria lietuviškojo kultūrinio sąjūdžio jėga. Anksčiau tilpęs tik liaudies papročiuose ir tautosakoje, kultūrinis lietuvininkų gyvenimas dabar darosi sąmoningas ir įgauna kiek organizuotesnį pobūdį.

Nedrasia pasipriešinimo germanizacijai apraiška galima laikyti peticijas įvairioms valstybės instancijoms. Tose peticijose būdavo prašoma grąžinti į mokyklas lietuvių kalbą. Jos, aišku, rezultatų jokių nedavė, bet nauda iš jų buvo ta, kad renkant po jomis parašus (pasirašydavo apie 20-30 tūkstančių žmonių), vyko šioks toks tautiškai diskriminuojamųjų lietuvininkų vienijimasis, organizavimasis, po truputį budinamas jų tautinis susipratimas.²

Panašiai lietuvininkus būrė ir rinkiminės kampanijos, kurių metu bandyta į Prūsijos landtagą bei Vokietijos reichstagą išrinkti savo deputatus. Iš tų kampanijų būta ir šokių tokios

¹ Vileišis V. Tautiniai santykiai Maž. Lietuvoje ligi Didžiojo karo istorijos ir statistikos šviesoje. – Kaunas: polit ir socialinių m-lų in-tas, 1935, p. 150 – 151.

² Bruožis A. Mažosios Lietuvos mokyklos ir lietuvių kova dėl gimtosios kalbos. – Kaunas: Didž. Ir Maž Lietuvos kult. bendradarbiavimo s-ga, 1935, p. 45 – 66.

tiesioginės naudos – iki Pirmojo pasaulinio karo buvo išrinkti 4 lietuviams atstovavę deputatai – J.Smalakys ir F.Mačiulis (į reichstagą), V.Gaigalaitis ir V.Steputaitis (į landtagą). Tačiau tautiečių labai ir jiems ne ką tepavyko nuveikti.³

Lietuvių kalbą išsaugoti lietuvininkams nemažai padėjo vadinamieji surinkimininkai – XVIII a. pradžioje susikūrusi nuo protestantų bažnyčios atsiskyrusi pietistinė religinė kryptis. Jų veikla ir populiarumas ypač išaugo, sustiprėjus germanizacijai. Jie tvirtai laikėsi gimtosios kalbos ir savo pusėn patraukė daugybę suvokietinta bažnyčia bei jų kalbos nemokančiais kunigais nepatenkintų lietuvių. 1901 m. duomenimis iš 120 000 Mažojoje Lietuvoje gyvenusių lietuvių beveik pusė priklausė surinkimininkams. Saugodami tikėjimą, surinkimininkai kartu saugojo ir gimtąją kalbą, labai ryžtingai reikalavo nepažeidinėti gimtosios kalbos teisių, buvo atkakliausi peticijų siuntėjai⁴. Kur surinkimininkai turėjo daugiau įtakos, ten nutautėjusių žmonių buvo labai mažai. Tačiau kultūriniam judėjimui surinkimininkai darė ir žalos. Fanatiškai nekęsdami jokių pasaulietinės kultūros apraiškų, jie stengdavosi atbaidyti savo ganomuosius nuo besikuriančių draugijų ir jų renginius vadino velnio apsėstųjų pramanu. Kiek sustiprėjus surinkimininkų įtakai, Mažojoje Lietuvoje pradėjo sparčiai nykti tautosaka, skurdėti tautodailė, blankti etnografiniai liaudies gyvenimo savitumai.

Organizuotai veiklai lietuvininkams stipresnių impulsų pirmiausia davė vokiečių šviesuomenė. Mat suintensyvėjanti nutautinimo akcija sujaukino ir palankiai lietuvių atžvilgiu nusiteikusius jos atstovus. Tačiau jiems pirmiausiai rūpėjo ne tautos išlikimas, bet išsaugoti jos kultūros vertybes mokslui ar netgi jomis praturtinti vokiškąją kultūrą. Tilžės mokytojų M.Voelkelio, E.Giseviaus ir kt. iniciatyva, pritariant įžymiems ano meto Vokietijos universitetų profesoriams A.Bezzenbergeriui, G.Neselmannui, W.Mannhardtui, A.Pottui, O.Schadei ir kt. 1876 m. spalio 14 d. Tilžėje buvo įkurta „Lietuvių literatūros draugija“ (*Litauische literarische Gesellschaft*), į kurią įsirašė 92 žmonės. Vėliau draugijon įstojo ir nemaža lietuvių kultūros bei visuomenės veikėjų iš Didžiosios Lietuvos – S.Baltramaitis, A.Baranauskas, J.Basanavičius, J.Burba, A.Janulaitis, J.Kairiūkštis, P.Kriaučiūnas, J.Ralys, E.Volteris. Per nepilną pusšimtį gyvavimo metų (veikė iki 1923 m.) draugija sukaupė, moksliškai apibendrino ir paskelbė daug medžiagos iš lietuvininkų istorijos, kalbos, tautosakos, literatūros, tautodailės, etnografijos, mitologijos. Autoritetą draugija įgijo ir savo renginiais – vakarais, paskaitomis, parodomis. Ypač reikšmingas kultūrinis draugijos žygis buvo lietuviško muziejaus Tilžėje įsteigimas 1905 m. Prie to steigimo nemažai prisidėjo ir patys vietos lietuviai.

³ *Klaipėdiškis A..B.[Bruožis A.]* Mažosios Lietuvos politikos veidrodys. – Klaipėda: K.A.M. karo mokslo skyrius, 1923, p.177 – 182.

⁴ *Kuntze A.* Bilder aus dem Preussischen Litauen. – Rostock: Wilh. Werther, 1884, S. 16.

Visas tas didžiulis draugijos darbas ne tik populiarino lietuvių liaudies kūrybą tarp vokiečių šviesuomenės, bet ir veikė pačių lietuvininkų tautinę sąmonę, kėlė savo kultūros vertingumo supratimą, tirpdė nacionalinio nepilnavertiškumo jausmą, kurį diegė germanizacijos vykdytojai. Matydami vokiškosios draugijos darbus, ir patys lietuviai sumanė suburti panašią draugiją. Iš pradžių „Lietuviškoje ceitungoje“ (1882, Nr.12) didelis lietuvininkų bičiuli poetas-poliglotas vokietis G.Sauerweinas pasiūlė įsteigti lietuviškomis šventadieninėmis mokyklomis besirūpinančią draugiją. Šį pasiūlymą pakoregavo veikėjai iš Didžiosios Lietuvos J.Bašanavičius ir J.Šliūpas, kurie pasisakė už platesnių kultūrinių užmojų draugiją, panašią į mūsų aptartąją vokiškąją. Nuo pastarosios lietuviškoji turėtų skirtis tuo, kad labiausiai rūpintųsi pačios tautos išsaugojimu, jos kultūros gyvybingumu. Taip tarp G.Sauerweino ir Lietuvos veikėjų „Lietuviškoje ceitungoje“ (1882, Nr.12,15,17,31,33,36) vykusioje diskusijoje išsikristalizavo lietuviškos mokslo draugijos projektas. Tačiau dėl organizacinių bei finansinių sunkumų ši draugija neįsikūrė. Vietoj jos 1885 m. vasario 15 d. buvo įsteigta kultūrinė Mažosios Lietuvos draugija „Birutė“, kuri įsipareigojo užkirsti kelią germanizacijai ir gaivinti tautišką dvasią. Jos įkūrėjai – M.Jankus iš Bitėnų, J.Mikšas, tilžiškiai E.Vejeris ir K.Voska. Metus kitus draugija įvairiose Mažosios Lietuvos vietose – **ant Rambyno**, Klaipėdoje, **Katyčiuose**, Kaukėnuose, **Lauksargiuose**, Naujojoje, **Piktupėnuose**, Lazdėnuose, **Plaškiuose**, Priekulėje, Ragainėje, **Rukuose**, Skaistgiriuose, Smalininkuose (taigi, ir Pagėgių krašte) - energingai rengė viešus susirinkimus, skaitydavo pranešimus apie lietuvių padėtį, germanizacijos politiką, Lietuvos praeitį, tautos kultūros lobius, rengė vaidinimus ir koncertus, kaupė lituanistinius leidinius, rinko tautosakinę, etnografinę, archeologinę medžiagą. **Ypač įspūdingas „Birutės“ renginys, kuriam suėjo 115 metų ir kurio tradiciją atnaujinote jūs, pagėgiškiai, - tai 1896 m. birželio 21 d. vykusi Joninių šventė ant Rambyno.** Jos metu mokytojo Vilhelmo Storosto, būsimąjį Vydūną, diriguojamas „Birutės“ choras padainavo net 36 dainas, kurių net keletą reikėjo kartoti. Kiti ryškesni draugijos renginiai su ugningomis jos pirmininko J.Vanagaičio kalbomis, choro dainomis bei spektakliais Pagėgių apskrityje vyko Lauksargiuose 1908 07 27 (suvaidintas „Užbutras kunigaikštis“) bei Piktupėnuose 1909 10 03 (suvaidinta J. Vanagaičio „Atlygino“). Piktupėnuose buvo įkurtas „Birutės“ skyrius. Į draugijos rengiamus mėnesinius susirinkimus pradžioje susiedavo po keliolika, o vėliau – po kelis šimtus žmonių. Sparčiai didėjo draugijos narių gretos Aktyviausi draugijos vadovai ir veikėjai buvo V.Bruožis, M.Jankus, J.Mikšas, G.Sauerweinas, J.Lapinas, D.Zaunius, vėliau – J.Vanagaitis. Didžiulį pasisekimą turėdavo G.Sauerweino kalbos, kuriuose jis išsamiai aptardavo lietuvininkų padėtį, nurodydavo konkrečius pasipriešinimo germanizacijai būdus – mokyklų steigimą, peticijų rašymą ir pan. Būtent jo raginami lietuvininkai įsijungė į rinkimines kampanijas, vildamiesi išrinkti į landtagą ar reichstagą savus deputatus.

Norėjo „Birutė“ leisti lietuviškas knygas, steigti mokyklas, bet šių sumanymų realizuoti nepajėgė. Tokių mokyklų steigimui konkrečių pastangų dėjo bitėniškis Martynas Jankus, bet jos nebuvo sėkmingos. Po kokių trejų aktyvios veiklos metų draugijos energija išseko ir ji vos visai nesunyko. Naujos gyvybės jai įkvėpė 1895 m. vasario 17 d. surengta dešimtmečio jubiliejaus šventė. Reikšminga tai, kad joje gimė mėgėjų teatro ir koncertinė tradicijos. Mat kai šventėje sėkmingai buvo suvaidinta A.Fromo-Gužučio drama „Išgriovimas Kauno pilies 1362 m.“ ir iš Tauragės atvykę dainininkai įspūdingai padainavo liaudies dainų, buvo nuspręsta panašias šventes rengti nuolat. Kelerius metus „Birutė“ taip ir darė.

Kai draugija vėl nusilpo, teatrinę ir koncertinę tradicijas iš jos perėmė nauja - Tilžės lietuvių giedotojų draugija, kuri iš pradžių įsikūrė (1895 m. pabaigoje) kaip choras prie Tilžės lietuvių bažnyčios. „Birutės“ veikėjų priprašytas, šiam chorui vadovauti apsiėmė Tilžės devynklasė berniukų mokyklos mokytojas Vilhelmas Storostas – būsimasis Vydūnas, kuris sutiko mokyti ir pačios „Birutės“ chorą. Kurį laiką giedojo bažnyčioje, po metų kitų iš jos turėjo pasitraukti ir ėmėsi pasaulietinės koncertinės bei teatrinės veiklos – nuo 1898 m. savarankiškai rengė vakarus ir šventes, o 1899 m. įsiregistravo kaip savarankiška Giedotojų draugija. Jos chore dainavo 40 – 60, o 1906-1907 m.- net 80 dainininkų ne tik iš Tilžės, bet ir Ragainės, **Rukų, Katyčių**, Vainočių ir kt. vietovių. Savo įstatuose draugija numatė nuolat rengti lietuviškas šventes bei vakarus su dainomis, giesmėmis, vaidinimais ne tik Tilžėje, bet ir kitose Mažosios bei Didžiosios Lietuvos vietovėse. Giedotojai savo užsibrėžtus tikslus vykdė nuosekliai, dirbo itin uoliai ir nenuilstamai, todėl pasiekė labai gerų rezultatų. Jos renginiai buvo ypač aukšto lygio, o jų geografija išties plati: **Pagėgiai**, Šilutė, Ragainė, Kaukėnai, Lazdynai, Skaistgiriai, **Lauksargiai**, Rusnė, Vyžiai, **Plaškiai**, Smalininkai, **Piktupėnai**, Žiliai, **Rukai**, Gumbinė, **Panemunė**, ir ypač dažnai – **Rambynas**. Pagėgių apskrities vietovės, kaip matome, šiame sąrašė užima gana ryškią vietą. Draugija veikė 40 metų - iki 1935 m., kol hitlerininkai uždarė, ir per tą laiką surengė beveik 200 švenčių daugybę koncertų ir vakarų. Giedotojų šventes sudarydavo 3 dalys: muzikinė (chorinė, orkestrinė), vaidinimas ir pasilinksminimas. Repertuarą sudarė Vydūno ir jo talkinikų - K.Janzo, brolio A.Storosto, W.Wolffo originalūs kūriniai arba aranžuotos liaudies dainos bei giesmės. Vaidinami būdavo Vydūno dramos veikalai. Į žiemos šventas Tilžėje susirinkdavo apie 300-400 žmonių, į vasaros per 1000, o 1904 m. buvo net 4000. Tilžė šios šventės metu mirgėjo nuo tautiškais lietuviškais rūbais pasipuošusių moterų, kurios į renginį buvo leidžiamos nemokamai. Giedotojų šventės ir vakarai kaip iki tol niekas kitas labai pakėlė lietuvininkų dvasią, sustiprino jų tautinę savigarbą ir savimone, atgaivino pagarbą protėvių dvasiniam palikimui, gimtai kalbai. Pagėgių krašte vydūniškoji dvasia sklido bei jo rankos mostui paklūstanti daina aidėjo gana plačiai. Ypač

stipriai ji skambėjo ant Rambyno, kur giedotojai dalyvavo daugelyje švenčių. Čia buvo suvaidintas ir ne vienas Vydūno dramos veikalas.

Lietuviškosios „Birutės“ ir Giedotojų draugijos reikšmingos ne tik tuo, kad pačios suvaidino didžiulį vaidmenį lietuvininkams tautiškai atsigaunant ir tvirtėjant, bet ir tuo, kad sukėlė tikrą lietuviybės sąjūdį, kad į jį labai aktyviai įsitraukė jaunimas. Šioms draugijoms veikiant ir inicijuojant įvairiose Mažosios Lietuvos vietose atsirado daug kitų kultūrų židinių, kuriuose daugiausia veikė jaunimas. Susikūrusios vietinės draugijos ir būdavo vadinamos jaunimo ar jaunųjų draugijomis. Nuo 1894 m. iki 1922 m. su pertraukomis veikė Tilžės lietuvių klubas, turėjęs savo lietuviškąją skaityklą, rengęs susirinkimus, minėjimus, ekskursijas. Vėliau kūrėsi kiti savo veikimu visą Mažąją Lietuvą apimantys sambūriai. 1900 -1901 m. trumpai veikė moterų draugija „Lietuvaičių šviesa“, pirmoji blaivybės draugija „Lietuvos žvaigždė“. 1901 m. įsikūrė „Lietuvininkų susivienijimas Prūsijoje“, užsimojęs leisti lietuviškas mažlietuviams skirtas knygas ir 3 iškeidęs. Jos buvo išspausdintos M. Jankaus spaustuvėje Bitėnuose, kurių vieną sudarė, o antrą parašė Vydūnas. Tai - „Bendraitė“ ir „Senutė“. Buvo įkurtas ir kurį laiką veikė Tėvynės mylėtojų draugijos skyrius. Ypač svarbų vaidmenį žadinant Mažosios Lietuvos lietuvių jaunimą suvaidino poeto Fridrico Bajoraičio-Paukštelio 1905 m. įkurtas „Keliaujantis Prūsų lietuvių knygynas“, savotiška paštu veikianti lietuviškų knygų biblioteka, bei nuo 1907 m. pradėtas praktikuoti „Prūsų lietuvių jaunimo susirašinėjimas“, kuris daugeliui jaunuolių buvo lyg ir lietuviško rašto mokykla. Nuo 1874 m. valdžios parėdymu mokyklose lietuviškai skaityti ir rašyti jau nebebuvo mokoma. Šios abi savotiškos skaitymo ir rašymo mokyklos švietė ir ugdė ir Pagėgių krašto jaunimą. Daug nuveikė Tilžėje veikusi „Spaudos“ draugija, besirūpinusi lietuviškų laikraščių leidimu bei lietuviškos dvasios ir kultūros sklaida per juos. Šie minėti sambūriai savo veikimu apėmė visą Mažąją Lietuvą. Po 1910 m. ėmė kurtis ir vietos jaunimo draugijos. Tam postūmį davė kelios aplinkybės. Valdžios rūpesčiu tada gana gausiai buvo kuriamos vokiškos jaunimo draugijos, turėjusios ugdyti vokiško patriotiškumo dvasią jaunimo tarpe bei jį šviesti. Tai žadino ir lietuviškojo jaunimo ambicijas. Tuo metu buvo suaktyvėjęs ir krikščioniškųjų draugijų veikimas. Ypač stipriai darbavosi V. Gaigalaičio įkurta krikščioniškoji „Sandoros“ draugija, užsimečiusi ne tik krikščioniškos jaunimo pasaulėžiūros stiprinimu bei švietimu, bet ir labdaringa veikla. Lemiamą postūmį kurtis pasaulietinėms lietuviškojo jaunimo draugijoms, aišku, padarė jau energingai veikusios ir netgi tarpusavyje konkuravusios didžiosios visą kraštą apėmusios draugijos - „Birutė“ ir Tilžės lietuvių giedotojų draugija. 1910 m. birželio 19 d. ant Rambyno įvyko Mažosios Lietuvos jaunimo suvažiavimas, kuriame kalbėjo abiejų minėtųjų draugijų vadovai Jonas Vanagaitis ir Vydūnas. Ta proga buvo pasodinas ažuolas, o jaunimas paragintas aktyviai darbuotis tautiškumo stiprinimo labui savo gyvenamose vietovėse. Į tą raginimą pirmiausiai reagojo patys „Birutės“ ir

Giedotojų draugijų nariai, kurie gyveno nuo Tilžės ne labai nutolusiose vietovėse. Pagėgių areale tokių birutiečių ir giedotojų gretose besidarbavusių jaunikaičių būta keleto. Taip „Birutės“ pavyzdium pagal jos įstatus 1912 balandžio 28 d. pradėjo veikti Pagėgių „Rūta“, o pusmečiu anksčiau 1911 m. spalio 1 d. Giedotojų draugijos nariai J. Aušra ir J. Margis jau buvo įkūrę Katyčių „Vainiką“. Paskui jaunimo draugijos ėmė dygti kaip grybai po lietaus. Taip 1911 – 1914 m. atsiranda Lankupių „Jaunimas“, Vyžių „Vainikas“, Paskalvių „Aušra“, **Rukų „Ažuolas“, Lauksargių „Žiedas“, Kulmenų „Spindulys“,** Senuosiuose Vainočiuose „Dobilas“, Plikų „Beržas“, **Griežpelkių „Žiedas“,** Klaipėdos „Vienybė“, Didžiųjų Lankininkų „Lelija“, Dvilų „Liepa“ ir kitos jaunimo draugijos, Gumbinės lietuvių draugija. Kaip rašo Vydūnas, „1908 – 1914-mts. buvo tikri lietuviškų draugijų dygimo metai. Visos daugiau ar mažiau kilo iš jų kelmo, būtent iš Giedotojų draugijos“. Kad tos draugijos galėtų stipriau veikti, reikėjo kad jos remtų ir palaikytų viena kitą. Kai kurių Giedotojų draugijos narių iniciatyva, kurią savo „Jaunime“ 1911 m. pagarsino Vydūnas, bei savo leistoje „Birutėje“ 1912 m. J. Vanagaitis, 1912 m. spalio 6 d. Tilžėje buvo įsteigta visų draugijų „Santara“. Jos pirmininku buvo išrinktas Vydūnas.

Pagėgių apskrityje buvo įsisteigusios ir daugiau ar mažiau aktyviai veikė bei „Santarai“ priklausė septynios lietuvių jaunimo draugijos : Katyčių „Vainikas“ (įsteigta 1911 10 01), Pagėgių „Rūta“ (įsteigta 1912 04 28), Rukų „Ažuolas“ (įsteigta 1912 05 29), Lauksargių „Žiedas“ (įsteigta 1912 06 30; vėliau čia įsikūrė ir ūkininkų ratelis), Kulmenų „Spindulys“ (įst. 1912 07 07), Griežpelkių „Žiedas“ (įst. 1912 vasarą), Plaškių „Liepa“ (įst. 1919 m.). Veikliausios iš jų buvo Rukų „Ažuolas“ ir Plaškių „Liepa“..

Katyčiuose dar XIX a. laikytasi senųjų lietuvių gyvenimo tradicijų ir papročių. XX a. pradžioje be 1911 m. įsisteigusio „Vainiko“ čia veikė *pažyčkos draugystė* (Taupomoji skolinamoji kasa), dviratininkų, gimnastų, šaulių draugijos. „Vainiko“ draugija, kurią įkūrė Tilžės lietuvių giedotojų draugijos narys Jonas Aušra, veikė 1911- 1939 m. Jai priklausė apie 100-150 narių. Dažni svečiai Katyčiuose buvo „Birutė“ ir Tilžės lietuvių giedotojų draugijos su savo dainomis, vaidinimais bei pranešimais.

Rukų „Ažuolas“ veikė 1912 – 1939 m. , su pertrauka per I pasaulinį karą. Steigėjai: Jonas Vanagaitis , Jonas Jonušaitis, Mikas Gudaitis. Nuo 1919 m. valdybos pirmininkai buvo E. Laužius, J. Andriušis, P. Endzilaitis, E. Kenstenius, V. Listanderis. Turėjo savo chorą, kuriam dirigavo L. Deivikas, K. Babelis, J. Atraskėvičius, V. Četkauskas. Draugijoje buvo rengiami susirinkimai, kuriuose buvo skaitomos paskaitos , mokomasi lietuviškų šokių ir žaidimų, organizuojami lietuvių kalbos ir rašybos, namų ruošos ir rankdarbių kursai . Draugija kasmet surengdavo po keletą švenčių su koncertais, vaidinimais, eilių deklamavimais. Pvz., 1921 m. turėta 66 narius, surengtos 2 šventės ir 3 vakarėliai , draugijos choro 2 kartus dainuota Plaškių „Liepos“

surengtose šventėse, vienoje iš jų suvaidinta Vydūno „Agytos auka“. Tais metais vyko 7 visuotiniai susirinkimai, 2 valdybos posėdžiai. 1922 02 05 Draugija Jeksterkiuose surengė gražią žiemos šventę, kurioje dalyvavo ir tilžiškiai. 1922 m. vasarą buvo gražiai švęsta draugijos dešimtmečio sukaktis, kurios metu sveikinimo kalbas sakė Vydūnas ir Adomas Brakas, dainavo Vydūno vadovaujama Tilžės lietuvių giedotojų draugija bei paties „Ažuolo“ choras. draugijos vaidintojai suvaidino Vydūno „Namų ugnelę“ (trilogijos „Amžina ugnis“ dalis). Ažuoliečiai lankydavo kaimynines jaunimo draugijas, dalyvaudavo Joninių šventėse ant Rambyno. Rengdavo ekskursijas į įvairias krašto vietas, lankėsi Juodkrantėje. Į Rukus kviesdavosi kitas draugijas. 1937 m. balandį Rukuose buvo švenčiamas draugijos bei jaunimo draugijų „Santaros“ 25-metis. Ta proga čia buvo pastatyta akmeninė ir dabar tebesanti stela. Iškilnėse kalbėjo poetas Kristupas Lekšas, giedojo klaidiškis „Vaidilutės“ choras.

Plaškių „Liepa“ įsisteigė ir veikė po I pasaulinio karo, nuo 1919 m. 1920 m. joje buvo 47 nariai. Vien per pirmąjį veiklos pusmetį surengti 6 susirinkimai ir 1 šventė. Dažnai pas pleškiškius svečiuodavosi veiklus Tilžės lietuvių giedotojų draugijos narys Vydūno pagalbininkas Jonas Aušra, kuris skaitydavo paskaitas apie Lietuvos istoriją, aiškino krašto politinę padėtį, kalbėdavo apie lietuvių jaunimo uždavinius stiprinant tautą ir valstybę. Turėjo savo vaidintojų būrelį bei chorą. 1921 m. surengtoje šventėje svečiai – Rukų „Ažuolo“ vaidintojai suvaidino Vydūno „Agytos auką“, o patys šeimininkai – Vydūno komediją „Piktoji gudrybė“. Tada skambėjo bendrai atliekamos dainos, duetu padainuota Vydūno „Kūdikio dienos“, skaitytos eilės. Kalbėta apie „Santaros“ tikslus, jaunimas ragintas darbuotis tautos labui. Tais pačiais metais su choru dalyvauta ir ir gražiai pasirodyta rudens šventėje, kurioje „Liepos“ vaidintojai parodė Vydūno „Tėviškę“. Dalyvauta ir 1922 m. rudens šventėje, kurioje dainavo draugijos bei kaimynų rukiečių „Ažuolo“ chorai, o plaškiškiai suvaidino komediją „Vienas iš mūsų turi apsivesti“. Tų metų visuotiniame draugijos susirinkime poetas Juozas Tysliava pasakojo apie Lietuvos jaunimo organizacijų veiklą, bei buvo išrinkti delegatai į „Aidos“ šventę Klaipėdoje, pranešta, kad „Santara“ draugijai padovanoto knygų bibliotekai įkurti. 1927 m. draugijos veikla buvo apsilpusi. Ket kitais metais, ėmus vadovauti J.Svarui, o chorui - Povilui Četkauskui, vėl atgijo. Tada organizuoti lietuvių kalbos ir rašybos kursai, suaktyvėjo sportinė veikla - susibūrė futbolo bei tiklinio komandos, mankštintasi pagal *sakalų* programą. 1934 m. „Liepa“ įsiliejo į „Santarą“ ir pasivadino „Santaros“ *Plaškių skyrius „Liepa“*. Jam vadovavo E. Sprogytė. Skyrius surengė V.Kudirkos 30-ųjų mirties metinių minėjimą, kuriame skaitytas pranešimas, deklamuotos V.Kudirkos eilės, kartu su kitomis draugijomis organizavo ekskursijas, dalyvaudavo Joninių šventėse ant Rambyno, Juodkrantėje, valstybinių švenčių minėjimuose. „Liepos“ veikla nutrūko 1939 m.

Panašus veiklos pobūdis buvo ir kitų jaunimo draugijų, tik ta veikla buvo gal kiek silpnesnė ar menkiausiai atspindėta spaudoje bei beveik nepatekusi į tyrinėtojų akiratį. Šioms abiems aptartosioms draugijoms pasisekė geriau, nes jų veikimo istorija nenutyli. O tai, kad Pagėgių apskrityje turėjo kas veikti savo veikimu visoje Mažojoje Lietuvoje besidarbavusios kultūrinės draugijos - „Birutė“, Tilžės lietuvių giedotojai, Keliaujantis knygynas, Jaunimo susirašinėjimas ir kitos, kad krašte veikė net 7 savos jaunimo draugijos, rodo šį kraštą buvus tautiškai atgimusį ir turėjusį nemažą jaunatviškos energijos ryžtingai eiti Lietuvos stiprėjimo keliu. Norisi palinkėti, kad tuo keliu eitų dabartinis krašto jaunimas, imdamas iš ano jaunimo tikrojo patriotiškumo pavyzdį.

Vaclovas Bagdonavičius

Pranešimas, skaitytas 2011 m. birželio 22 d. Bitėnuose vykusioje konferencijoje „Pagėgių krašto bendruomenės per 115 metų“.

Rambynas, 2011, nr.1(4), p. 31-36.

MARTYNAS JANKUS IR VYDŪNAS: BENDRUMAI IR SKIRTYBĖS

VACLOVAS BAGDONAVIČIUS

Kultūros, filosofijos ir meno institutas
Saltoniškių g. 58, LT-08105 Vilnius, Lietuva
El. paštas: vaclovas.b@freemail.lt

Martynas Jankus (1858–1946) ir Vydūnas (1868–1953) – ryškiausios XIX a. pabaigos–XX a. pirmosios pusės Mažosios Lietuvos lietuvių tautinio sąjūdžio figūros. Jų keliai susipynė „Aušros“ laikraščio sklaidoje, „Birutės“ draugijos veikloje, knygų leidyboje, asmeniniame bendravime. Juos vienijo nuoseklus lietuvių puoselėjimas, kova prieš bismarkišką germanizavimo politiką. M. Jankus toje kovoje buvo radikalesnis, veikė ne tik kaip kultūrininkas, spaudos darbuotojas, bet ir kaip politikas. Vydūnas – nuosaikesnis, savo veikloje daugiausia dėmesio skyręs tautiečių dvasinės kultūros ugdymui, jų tautinės savimonės ir savivarbos kėlimui. Tam jis pasitelkė savo kaip dramaturgo kūrybą, filosofo išmintį, teatro ir chorinės muzikos puoselėtojo sugebėjimus. M. Jankus, pats daug rašęs, leidęs laikraščius, knygas, sakęs viešas kalbas, veiklus politikoje, iš esmės tebuvo pradinį išsilavinimą turėjęs savamokslis. Nors tai uždėjo antspaudą jo veikimui, tačiau tasai veikimas buvo didžiai reikšmingas ano meto Mažosios Lietuvos tautinio judėjimo fenomenas, gerokai aktyvinęs krašto lietuviškąją visuomenę, žadinęs ne tik kultūrinę, bet ir politinę sąmonę, mobilizavęs konkrečioms savo teisių gynimo žygiams. Vydūnas tapo aukšto intelektualinio lygio kultūros veikėju, sukūrusiu savo filosofinę sistemą, kūryboje įdiegusiu modernios dramaturgijos ir modernaus teatro principus. Jo palikimas esmingai praturtino visos lietuvių tautos kultūrą, sustiprino jos intelektualines galias, atvėrė naujus meninės raiškos horizontus. Tačiau tiek M. Jankui, tiek Vydūnui viena iš pamatinių vertybių buvo tauta ir jos kultūra. Kad ji išliktų ir stiprėtų, jie paskyrė savo gyvenimą ir sugebėjimus – tokius, kokius kiekvienas turėjo.

Reikšminiai žodžiai: Martynas Jankus, Vydūnas, „Aušra“, „Birutė“, Tilžės lietuvių giedotojų draugija, Bitėnai, Rambynas, tautinis sąjūdis, kultūrinė veikla.

Martynas Jankus ir Vydūnas – pačios iškiliausios XIX a. pabaigos–XX a. pirmosios pusės Mažosios Lietuvos tautinio sąjūdžio figūros. Tiek vienas, tiek kitas nuveikė stebėtinai daug, paliko bene ryškiausiai įsimenamus įvaizdžius tiek amžininkų, tiek

jaunesnės kartos žmonių, juos dar mačiusių, atmintyje. Galima sakyti, abu tiek anuomet buvo, tiek dabar tebėra vos ne legendinės asmenybės. Konkrečios jų veikimo sferos susisieja tik iš dalies, dažniausiai tas veikimas kiekvieno buvo kitoks, nors ir

orientuotas į tą patį bendrą tikslą – lietuviybės saugojimą ir puoselėjimą savo krašte. Tasai tikslas vienijo ne tik šias asmenybes, bet ir kitus bent kiek aktyvesnius to krašto lietuvius, palikusius didesnius ar mažesnius pėdsakus jo kultūrinės ar kitokios raiškos dirvoje. M. Jankus ir Vydūnas nebuvo vienas kitam itin artimi, kiekvienas turėjo dvasiškai giminingesnių bičiulių tarp veiklesniųjų savo amžininkų. Tačiau nuveiktų darbų mastas ir įnašas į tautos gyvinimo vyksmą šiuos skirtingus žmones daro išskirtinius, lygintinus su dviem panašaus aukščio to paties kalnagūbrio viršūnėmis. Žinoma, tą panašų šių viršūnių aukštį regime žvelgdami palyginri iš dar nedidelės laiko retrospektyvos, iš kurios matomas vaizdas dar mažai kuo skiriasi nuo prieš beveik šimtmetį matytojo. Didesnė laiko perspektyva greičiausiai išryškins ir tų dydžių skirtumus, kuriuos aiškiau suvoks jaunesnės kartos. Tie skirtumai turėtų būti regimi tame, kas bus palikta garbingai istorijai ir kas tą istoriją pergyvens ir liks vėlesnių laikų aktualybe. Šiandien verta pažvelgti į tai, kuo šios abi įstabios viršūnės ne tik dydžiu, bet ir pačia savo esme yra panašios, ir į tai, kas tą esmę jose skirtingai išreiškia.

Abu iškilieji Mažosios Lietuvos veikėjai yra sulaukę pagarbos ir tyrėjų dėmesio, nors apie juos pasakyta toli gražu dar ne viskas. M. Jankaus gyvenimas, visuomeninė, politinė ir kultūrinė veikla kol kas išsamiausiai, nors kiek ir fragmentiškai, nušviesta 1967 m. Toronte išleistoje Kanadoje gyvenusio žurnalisto Pranio Alšėno (1911–1986) monografijoje [1]. Leidybinė jo veikla gana detalai išryškinta knygotyrimuose Domo

Kauno darbuose [12; 13]. Istorikė Silva Pocyte monografijoje *Mažlietuviai Vokietijos imperijoje 1871–1914* [22] parodė konkretų M. Jankaus įnašą į Prūsų lietuvių tautinį judėjimą. M. Jankaus figūra šmėsteli ir daugelio kitų Mažosios Lietuvos istorikų ar jos kultūros tyrėjų darbuose. Jo atminimas gražiai saugomas, jo gyvenimas ir veikla išsamiai atskleidžiama jam skirtame memorialiniame muziejuje Bitėnuose. Čia sukaupta nemaža tyrėjų dar neliestos rankraštinės ir kitokios medžiagos. Šio muziejaus veiklos 25-mečiui skirtame leidinyje [23] pasakojama ir apie M. Jankaus asmenybę, pateikiama naujų faktų, susijusių su jo aplinka, spausdinama iki tol nepublikuotos ikonografinės medžiagos.

Apie Vydūną darbų pasirodė dar jam gyvam esant. Juose ir jau po jo mirties išėjusiuose gana išsamiai nušviestas Vydūno gyvenimas, išanalizuota draminė kūryba, filosofija, apžvelgta kultūrinė veikla. Ryškiausi iš ankstyvųjų darbų – V. Mykolaičio-Putino [20], Vaižganto [27], Salio Šemerio [25] studijos. Šiais laikais išėjo net kelios Vydūnui skirtos knygos [2; 3; 4; 14; 17; 30], paskelbta daug studijų, straipsnių, paryškinančių vieną ar kitą jo veiklos ar kūrybos aspektą. Tai rodo išskirtinį dėmesį šiam Mažosios Lietuvos fenomenui. Kelis kartus kartotinais išleista jo fundamentaliųjų dramų rinktinė, į lietuvių kalbą išverstas vokiškai rašytas istoriosofinis veikalas *Septyni šimtmečiai vokiečių ir lietuvių santykių*, išleistas filosofinių raštų keturtomis, skelbiami eseistikos ir publicistikos tekstai.

Čia nesileisime į šių veikėjų gyvenimo, veiklos ar kūrybos peripetijas, o sutelksime

dėmesį į tiesioginius ar netiesioginius jų sąlyčio taškus. Tasai sąlytis yra lyg akivaizdus, apie jį žinoma kaip apie savaime aiškų dalyką, tačiau dar niekas į jį nėra pažvelgęs atidžiau, labiau jo sukonkretinęs. Šis straipsnis bus pirmas bandymas paėjęti to sukonkretinimo linkme. Tačiau juo jokių būdu nepretenduojama apie tą šių didžiavyrių sąlytį papasakoti viską ir išsamiai. Pasakysime tiek, kiek šiuo metu pajėgsime, kiek pavyko sužinoti ar pasinaudoti prieinama medžiaga, ką sugebėjome tame sąlytyje savo akimis įžvelgti. Tikėkimės, kad ateitis atskleis dar nežinomų faktų, pamėtės naujos medžiagos ar suteiks kitokių galimybių naujoms su šiuo sąlyčiu susijusioms įžvalgoms.

Iš esmės visas M. Jankaus ir Vydūno sąsajas lėmė bendras veikimas tautiniame Mažosios Lietuvos sąjūdyje. M. Jankui buvo lemta tapti to sąjūdžio dalyviu pačioje jo pradžioje. Vydūnas, būdamas dešimtmečiu jaunesnis, į tą sąjūdį dešimčia metų vėliau ir įsitraukė. Būsimajam Vydūnui dar tik ruošiantis savarankiškam gyvenimui, dar besimokant mokytojų seminarijoms mokslivius rengusioje Pilkalnio preparandijoje ir Ragainės mokytojų seminarijoje, M. Jankus jau buvo ne tiek mažai nuveikęs. Kai kas iš to veikimo tiesiogiai palietė ir *garbėn kelti lietuviškumą* pasiryžusį jaunikaitį. Pirmiausia – garsioji „Aušra“, kurios aktyviausių talkininkų gretose buvo M. Jankus. Kai „Aušra“ buvo spausdinama Ragainėje, vienas iš Vydūno brolių toje spaustuvėje mokėsi raidžių rinkėjo amato ir keletą jos numerių parsinešė namo. Tie numeriai būsimajam Vydūnui tarsi atvėrė akis, nes parodė, kaip

gražiai skamba lietuviškas žodis, ir sužadino norą pačiam lietuviškai rašyti. Ypač sužavėjusi 1885 m. 12 numeryje išspausdinta G. Sauerweino baladė „Macilenas ir Gražina“ [25, 47]. Beje, G. Sauerweino raginimai patiems lietuviams imtis švietimo veiklos – leisti lietuviškus raštus, steigti šventadienines lietuviškas mokyklas, kurti tuo besirūpinančią draugiją – patį M. Jankų paskatino šį tą iš tų siūlymų bandyti įgyvendinti. Kai kurie bandymai nelabai tesisekė, pavyzdžiui, lietuviškų mokyklų steigimas, tačiau jų būta.

Tegul ir netiesiogiai, M. Jankų ir Vydūno sieja 1885 m. pradžioje įkurta „Birutės“ draugija. M. Jankus – vienas iš jos steigėjų, aktyvus veikėjas, vienas iš karščiausių kalbėtojų, kai kurių iniciatyvų sumanytojas, vienas iš pirmininkų (1889–1892) [3, 217]. Čia ypač aistringai reiškėsi M. Jankaus – lietuviybės propaguotojo – veikla. Ne viskas čia, kaip ir „Aušroje“, jam sekėsi sklandžiai, bet, šiaip ar taip, jis buvo vienas iš draugijos radimosi iniciatorių ir padarė ne taip jau ir mažai. Vydūno tėvas ima lankytis draugijos susirinkimuose, kur pamato G. Sauerweiną, sužino apie Joną Basanavičių ir apie tai, ką regėjęs, ką girdėjęs, pasakoja vaikams [18]. 1886 m. viename iš „Birutės“ susirinkimų Gastose dalyvauja pats būsimasis Vydūnas, kur klausosi tuometinio draugijos pirmininko Viliaus Bruožio įkvepiančios kalbos [31, 4]. Beje, su V. Bruoži, Vydūno teigimu, šios draugijos veikėjai ėmė nesutarti. M. Jankus ant jo ypač pykęs [32, 54]. Pats M. Jankus savo atsiminimų straipsnyje apie „Birutę“ kalba ir apie V. Bruožį, pažymi, kad vokiečiai, tikėdamiesi jį pašalinti iš tautinės veiklos

ir taip paralyžiuoti visą lietuvininkų judėjimą, stengėsi jį sukompromituoti. Tačiau apie savo neigiamą nusistatymą V. Bruožio atžvilgiu M. Jankus čia neužsimena [11].

„Birutės“ vaidmuo Vydūno kelyje yra reikšmingas ne tik ir ne tiek tuo, kad stipri- no jo patriotinius jausmus. Ši draugija labai daug prisidėjo prie Vydūno, kaip mūsų kul- tūros fenomeno, tapsmo. Būtent ji rašytoju tapti besirengiantį jauną Tilžės mokytoją traukte įtraukia į praktinę kultūrinę tarnystę lietuviškumui. 1895 m. rudenį „Birutės“ veikėjo K. Voskos ir Tilžės lietuvių bažny- čios kunigo H. Reidžio atkakliai prašomas V. Storostas sutinka diriguoti iš karto dviem chorams – „Birutės“ ir minėtosios bažnyčios [33, 69]. Tiesa, tada M. Jankus iš „Birutės“ buvo pasitraukęs, o pati draugija, 1895 m. pradžioje paminėjusi dešimtmetį, kėlėsi iš snaudulio. Vydūnui teko iš pradžių su pačių birutininkų chorą, o vėliau su baž- nyčioje užgimusiu Tilžės lietuvių giedotojų draugijos chorą aktyviai prisidėti prie „Bi- rutės“ atsivavimo. Giedotojų koncertinė ir teatrinė veikla visu smarkumu ėmė įsibėgėti nuo 1899 m. pabaigos, kai jie pasitraukė iš bažnyčios ir paskelbė įkurią dainuoti ir vaidinti užsimojusią draugiją [35, 59]. M. Jankus tada pradėjo leisti „Saulėteką“ (ėjo 1900–1902 m.), kurioje gana išsamiai ir labai palankiai, negailint pagyrų, buvo aptarta naujosios draugijos veikla. Dažname šio leidinio numeryje [žr. 6; 7; 8; 9; 10; 19] buvo detalios aprašomi draugijos renginiai, pateikiamas visas jų repertuaras, neslepiant susižavėjimo apibūdinamas jo atlikimas, smulkiai atpasakojamas vaidintų veikalų –

Vydūno, tada dar pasirašinėdavusio įvairiais kitokiais pseudonimais bei kriptonimais, dramų – turinys. Ir visada – pagiriamasis žodis draugijai ir jos vadovui. Tokį pa- lankumą „Saulėteka“ parodė pasitikdama pirmuosius savarankiškai veikti pradėjusios draugijos žingsnius, jau aprašydama pir- mąjį jos 1899 m. gruodžio 30 d. surengtą vakarą. *Mūsų brangiosios, širdį gaivinančios bei jautrios dainelės tampa vis daugiau ir daugiau svietui apreiškiamos. Pereito meto gale tapė Tilžėje „Lietuviška giedorių drau- gystė“ pagruntavota, kuri, kaip šiandien rodos, pradeda stiprius žingsnius žengti, – išreiškdamas tikėjimą būsima draugijos sėkme, rašo „Saulėteka“ [6, 54]. Užbaigiant pirmojo draugijos koncerto aprašymą, išreiškiamas tikėjimas, kad draugija duos stiprų impulsą lietuviškai dainai atgyti, jos grožiui atsiskleisti. Tą grožį buvo įžvelgęs ir E. Gisevijus, bet jam nepavyko tos įžvalgos kituose sužadinti. Kada savo laiku mūsų mylims vokiškos kilties vyras pons Gisevijus lietuviškas dainas užvedė, tai bene nebuvo dar gerai primokytų dainuotojų, kurie būtų galėję tą šaunų skarbą pranešti svietui, – rašoma „Saulėtekos“ apžvalgoje. – Jam kartą tokį dainavimą užvedus, tapė tasai dainavimas su didžiojo šilo bičių užimu sulygintas. Jei pons Gisevijus šiandien būtų gyvas, jis rodos turėtų pasidžiaugti, kad tai, ką jis norėjo atsiekti, atsieko jo pasekėjas pilnoje vietoje. Šiandien nieks nesidrąsis tokį nužeminantį sudą laikyti apie lietuviškas dainas ir dainavimą, ir tą uždekavoti turime stropumui mūsų viengenčio pono Storosto [6, 55]. Su dideliu palankumu aprašoma ir 1900 m. vasario 11 d. surengta*

pirmoji draugijos šventė, kurios metu buvo suvaidinta Vydūno triveiksmė drama „Santauka“ (jos autoriumi nurodomas L. A.), padainuotos devynios klausytojų labai šiltai sutiktos dainos. Šiame aprašyme skelbiami ir draugijos įstatai („Sutarimai“), pasidžiaugiamas sėkmingais pirmais jos žingsniais, palinkima sėkmės jos tolesnėje veikloje. *Giedoriai gal iš savo šventės gėrėtis, o velyjam jiems ir ateityje gerą pasisekimą, jeib jie galėtų savo mierį pilnutelei atsiekti*, – rašoma „Saulėtekoje“ [7, 87]. Visuose vėlesniuose Giedotojų draugijos renginių (daugiausia žiemos ir vasaros švenčių) aprašymuose konstatuojama, kad draugija savo užsibrėžtą tikslą įgyvendina nuosekliai ir sėkmingai, kad užkariauja vis didesnes žiūrovų simpatijas, kad atlieka didelį darbą kultūrinant lietuviškąją publiką ir ugdat jai tautinę savigarbą bei parodant lietuviškų dainų žavesį kitataučiams, kad savo veiklumu išsiskiria iš kitų tuo metu egzistavusių draugijų. *„Giedorių draugystė“ už vis kruti buvo, garsindama dainas po Lietuvą. Nepailstančiam trusui jos vadovui galime dėkavoti, kad šita draugystė, ne tik vien tarp čionykščių visų lietuviškų draugysčių krutesni yra, bet jau lenktynes ir su vokiškomis giedorių draugystėmis, kaslink dainų, užimti gali*, – rašoma vienoje iš „Saulėtekoje“ pateikiamų to meto lietuviškojo judėjimo apžvalgų [19].

Ne itin stipriai besilaikančiai „Birutei“, kuriai giedotojai talkino, „Saulėtekoje“ skiriama daug mažiau dėmesio, o ir tame, kas apie ją buvo rašoma, nešykštima priekaištų, kaltinimų apsnūdumu ir tuo, kad ji pamiršo savo pagrindinį uždavinį – kalbomis žadinti

tautinę lietuvių savimonę. Pateikdama Prūsų lietuvių draugijų veiklos apžvalgą XX amžiaus praeigose, apie „Birutę“ „Saulėteka“ taip rašo: *Iš pirmosios eilės draugysčių stovi pagal senumą ir svarumą prysakyje ne vien šitų, bet ir visų – „Byrutė“, įkurta 15 vasario 1885 m. Jos uždaviniu yra išgyvendinti lietuviškoje kalboje ir ją šelpti „suvienytomis sylomis ir proce be pelno“*. Vienog, geri norai, kaip buvę, taip ir pasiliko pia desideria. Kad rašytumėm „Byrutės“ istoriją, tai galima būtų privest ne vieną atsitikimą, kada patys draugystės sąnariai ardė vienybę tarp tautiečių: ginčai ir vaidai vieną tarpą vos nesugriovė pačios draugystės. Per savo ne taip ilgą gyvenimą „Byrutė“ patyrė daug siūbavimų ir pavojingų sukūrių. Suprantama, jog prie tokių aplinkybių jos darbai atnešė ne tiek naudos, bent apčiuopom mes jų nematome [16, 177]. „Saulėtekos“ leidėjai konstatuoja, kad ir dabartinė, 1900-ųjų metų, „Birutės“ veikla nieko gero nežada. *„Byrutė“ ir tik kartą pasilinksminusi bei savo patrijotišką meilę išreiškusi nieko gero nenuveikė*, – sakoma metinėje leidinio apžvalgoje [19]. Matydama akivaizdžius Giedotojų draugijos nuoseklus ir atkaklaus darbo rezultatus, „Saulėteka“ nepritarė, kad šią veiklą pamėgdžiotų šiuo požiūriu daug silpnesnė nuosekliai dirbti nesugebanti „Birutė“, ir patarė jai grįžti prie tų tikslų, kuriuos vykdyti anksčiau jai sekėsi gana neblogai, – kalbomis žadinti tautiečių patriotizmą ir ugdyti meilę gimtajai kalbai. *Iš viso imant, rodos, kad „Byrutė“ nori prie gyvasties išsilaikyti, ar tokiai pasiseks, parodys ateitinė. Būtų velytina, kad ji grįžtų prie savo mierio*, – tokį linkėjimą siuntė „Birutei“

„Saulėteka“ 1901 m. pradžioje [10, 292]. Kaip kontrastas „Birutės“ veiklai nuolat parodoma Giedotojų draugijos veikla, kurios perspektyvomis „Saulėtekos“ leidėjai nė kiek neabejoja.

„Saulėtekoje“ išsakomose pagyrose Giedotojų draugijai ir priekaištuose „Birutei“ galima jausti buvusių įtemptų M. Jankaus santykių su pastarąja atgarsius. Pati „Birutė“ savo pirmaisiais keleriais gyvavimo metais turėtos galios ir populiarumo nebeatgaus, nors ir stengsis, bandydama koncertuoti ir vaidinti, o Giedotojų draugija vis labiau įsibėgės, užims vis stipresnes pozicijas, užkariaus beveik visas publikos simpatijas. Tai kaip tik ir konstatuos „Saulėteka“. „Birutės“ veikėjai ant giedotojų dėl sėkmingos jų veiklos labai pyks ir stengsis juos pavaizduoti kaip jos griovėjus, kaip tautos aktyvumo migdytojus ir pan. Pyktis ypač pasireiškė po 1905 m., t. y. po „Birutės“ dvidešimtmečio šventės, kurią tie patys giedotojai padėjo surengti. Tą pyktį tuometinis „Birutės“ pirmininkas J. Vanagaitis išliejo 1908 m. išleistoje brošiūroje „Bangos, pavestos „Byrutės“ naudai“ [21]. M. Jankus nuo abiejų draugijų konflikto tuo metu laikysis nuošalėje. Tačiau po beveik dvidešimties metų ir jam atrodys, kad kartu su kai kuriais ano meto veikėjais Tilžės lietuvių giedotojų draugija sąmoningai žlugdė „Birutę“ kaip savo konkurentę. Apie tai jis taip rašys „Klaipėdos žiniose“ paskelbtame atsiminimais grįstame rašinyje „Birutė“ – pirmoji tautiška draugija Prūsų Lietuvoje: *Dar kartą bando* [tai buvo 1903 m. – V. B.] *broliai Urėdaičiai su Jonu Vanagaičiu*

„Birutės“ vėliavą iškelti, bet susiginčija su Giedorių draugija, ir „Birutė“, kokį laiką veikusi ir įsteigusi apie 12 naujų mažų lietuviškų bendrovių, užpulta ne tik Giedorių draugijos, bet ir Dr. Steputaičio, Lekšo bei Kiupelio nutilo. – Nutilo, bet neišnyko ir jos dvasia keta vėl apsireikšti, bet jau pirmame jos paveiksle, kokį ji turėjo pirm 40 metų 15 vasario dieną 1885 metais [11]. Vydūnas netrukus tose pačiose „Klaipėdos žiniose“ į tą rašinį atsilieps [28], nurodydamas M. Jankaus straipsnyje esančius netikslumus, ypač išryškindamas tai, kad giedotojai ne tik nežlugdė „Birutės“, bet kad jai ne kartą labai daug padėjo, kad „Birutė“ esmingiau atsitiestų nebeturėjo savo vidinių galių. Apie tai minėtame atsiliepime Vydūnas rašė:

„Tuojau po Kalėdų tais pačiais dar metais [1895 – V. B.] keli Birutininkai kreipėsi į mane, ar ne vesčiau ir Birutininkų choro, jeigu pasisektų tokį įsteigti. Susikvietė 7 vyrus, ir aš pradėjau mokyt. Paprašiau dar kelis Tilžės mokyklų mokytojus ir su jų pagalba dainavo 12 vyrų choras Birutės šventėje Tilžėje 1896 mts. Rodos vasario mėn. Dainavo tas pats choras dar vasarą ir tad vargais negalais dar žiemą 1897 mts. Tada jis iširo. – Dabar šoko mišras Giedotojų choras Birutininkams į pagalbą. Rudenį 1897 mts. jau buvo pradėję ir dainas mokintis. Taip tai žiemą 1898 mts. Giedotojai dainavo Birutininkams. Padarė tai ir dar vasarą, ir 1899 mts. jie dainavo ir vaidino jiems. Bet tie keli Birutininkai, kurie rengė tas šventes, pasielgė taip su daininkėmis, kad jos atsiskė dar kart Birutininkams talkininkauti. Ir tokiu būdu buvom priversti visai savaip veikti <...>. Kaip artinos 1905 mt., reiškia 20 mt. po Birutės įsteigimo, aš raginau kelis Birutininkus naujai sustot į draugiją ir veikt senu būdu, tai esti, kalbomis žadinti žmones, kaip tai buvo

daryta pirmais Birutės metais. Naujai parinktas Birutės pirmininkas kelis kart ir sušaukė žmones ir sakė kalbas, Giedotojų draugija jam užmokėjo kelionės išlaidas. Bet po 1907 mt. šis pirmininkas bandė Birutei chorą steigti viliodamas Giedotojus pas save ir tad šventes kelti <...>. Truko kelis metus, ir Birutė naujai pranyko. Giedotojų draugija dar šiandien tebeveikia. Birutėj buvo iš pat pradžių ardančių elementų. Todėl pasidarė reikalinga dėl tautinio atgijimo Giedotojų draugiją tvirtinti ir atskirą laikyti. Birutė niekumet nebuvo „užpulta“ Giedotojų, bet Birutininkai tūlus kartus užpuolė Giedotojus. Giedotojai paliko Birutę jos likimui ir griaujantiems jos elementams“ [28].

Reikia pasakyti, kad, aiškinantis „Birutės“ ir Giedotojų draugijos santykius, tiesa yra Vydūno pusėje. Jo teiginiai buvo konkretesni ir pagrįstesni negu M. Jankaus. Vydūnas rėmėsi ne tik atmintimi ir prisiminimais, bet ir po ranka turėta medžiaga, kruopščiai surinktomis renginių programomis, ano meto spauda (kad ir ta pačia „Saulėteka“), kurioje buvo labai išsamiai aprašomi ano meto kultūrinio Mažosios Lietuvos gyvenimo įvykiai. Vydūnas buvo sukaupęs medžiagą pradėtai rašyti Mažosios Lietuvos tautinio atgimimo istorijai, kuri antrojo pasaulinio karo metu buvo baigta ir kurios mašinraštis žuvo karo audrose [3, 160–163; 32]. Naudojimąsi kruopščiai surinkta medžiaga Vydūnas pademonstravo „Aukure“ skelbtuose straipsniuose apie savo kultūrinę veiklą ir kultūrinį mažlietuvių gyvenimą tos veiklos metu [33; 34]. M. Jankus minėtame rašinyje nors ir nėra pakankamai preciziškas, bet nėra ir šališkas – nei pikta kalba apie giedotojus, nei aukština „Birutę“, ir neslepia jos nuosmukių. Jam iš laiko perspektyvos tik atrodo, kad

konkurencinėje kovoje „Birutė“ buvo įveikta ir sąmoningomis pastangomis pašalinta iš veikimo arenos. Tuo pašalinimu giedotojai išreiškė negatyvų nusiteikimą kovingojo „Birutės“ veikimo prieš germanizaciją atžvilgiu. M. Jankus netgi buvo pamiršęs, kas daugiau kaip prieš du dešimtmečius buvo rašoma jo paties leistoje „Saulėtekoje“. Tiesa, kalbėdamas ar rašydamas apie Giedotojų draugiją, M. Jankus jos atžvilgiu yra pažėręs ir tiesioginių kritinių pastabų. Kaip teigia pats Vydūnas, M. Jankui nepatikę, kad giedotojų renginių programose būdavo pateikiami ne tik lietuviški atliekamų dainų tekstai, bet ir jų vertimai į vokiečių kalbą, nekaip jis atsiliepė ir apie „Birutės“ dvidešimtmečio šventėje vaidintą Vydūno komediją „Birutininkai“. Toks M. Jankaus nepasitenkinimas šiais dalykais Vydūnui atrodė nelabai suprantamas, veikiau nulemtas nepakankamo įsigilino į juos [34, 77, 79].

M. Jankaus ir Vydūno keliai jau tiesiogiai susitiko dar viename svarbiame lietuviškumo sklaidos bare – knygų leidyboje. Taip buvo lemta, kad Vydūnui teko prisidėti įgyvendinant tai, kas pačiai „Birutei“ nebuvo pasisekę padaryti. Jai nepavyko išleisti, kaip buvo užsimota, kalbos ir švietimo sklaidai svarbių lietuviškų knygų. To ėmėsi 1901 m. Tilžėje įsisteigęs Prūsų lietuvių susivienijimas. Deja, ir jam tik kai kas tepavyko padaryti. O pavyko būtent su Vydūno ir jo bendražygių – M. Raišukytės, A. Bruožio – pagalba. Minėtasis susivienijimas 1902 m. išleido pirmą knygėlę – *Bendraitė* [5], o 1904 m. antrą – *Senutė* [24]. Šios abi gotikiniais rašmenimis spausdintos knygėlės iš tiesų yra pirmosios

Vydūno knygos. Pirmoji – įvairių autorių patriotiškai orientuotų tekstų rinkinys. Didžiosios tų tekstų dalies autorius ir knygos sudarytojas – Vydūnas. Antroji – *Senutė* – trumpa Lietuvos istorija. Tiesa, knygoje autorius nenurodytas, tačiau autorystę (kaip ir pirmosios sudarymo) vėliau yra nurodęs pats Vydūnas [33, 70]. Abi knygelės spausdintos M. Jankaus spaustuvėje Bitėnuose. Jos negalėjo pasaulio išvysti be tiesioginių autoriaus ir leidėjo ryšių.

Bitėnai ir Rambynas ilgainiui tapo ne epizodinių, o nuolatinių M. Jankaus ir Vydūno kontaktų vietomis. Maždaug nuo XIX a. paskutinio dešimtmečio vidurio Rambynas tampa lietuvių švenčių (dažniausiai Joninių) vieta. Būtent iš Tilžės matyta Rambyno aukuro liepsna jaunąjį Vydūną pašaukusi tautoje kurenti dvasinės gyvybės ugnį [16, 63]. Čia vyksta lietuvių jaunimo susibūrimai, rengiami koncertai, spektakliai, sakomos patriotinės kalbos. Pirmąją kalbą ant Rambyno Vydūnas sakė 1896 m. birželio 23 d. „Birutės“ surengtoje Joninių šventėje [32, 55]. Nuo tada jis tapo nuolatiniu kalbėtoju čia vykstančiose šventėse, Tilžės lietuvių giedotojai – nuolatiniai programos atlikėjai, pasilinksminimų organizatoriai. M. Jankus – irgi daugelio švenčių dalyvis ir dažnas kalbėtojas. Sveitinga M. Jankaus sodyba Bitėnuose – taip pat nuolatinė giedotojų, kaip ir daugelio kitų svečių, bičiuliško pabendravimo vieta. Ypač gražių tokių pabendravimų, kuriuose susitikdavo Didžiosios ir Mažosios Lietuvos žmonės, būta tarpukario laiku. M. Jankus tada atrodė kaip koks Rambyno vaidila.

Jam labai tiko tuo metu jau prigijęs Mažosios Lietuvos patriarcho titulas. Lietuvos nepriklausomybės dešimtmečiui „Aukuro“ rūpesčiu buvo padirbdinta Amžinoji Rambyno kalno knyga, kurią pavesta saugoti M. Jankui. Joje garbė pasirašyti pirmajam buvo suteikta Vydūnui. Jis įrašė: *Tegul auga lietuvių tautoje visa, kas gera, kas gražu, kas išmintinga, teisinga ir tvirta. Rambyne 1928 birželio 24 d.*

Bitėnus – Rambyną ir Tilžę skyrė Nemunas ir keli kilometrai pievų. Nemunu plaukiojo laivai, kuriais pas M. Jankų atvykdavo ekskursijos iš Lietuvos. Plaukdavo laivas ir iš Tilžės su Vydūnu ir jo giedotojais. Tačiau atplaukdavo ar kitais keliais į Bitėnus atkeliaudavo Vydūnas ir vienas – pailsėti ar ramiai nuo visų pasislėpęs padirbėti ir su Rambyno vaidila pabendrauti. Dažnesni tokie atkeliavimai būdavo iki Pirmojo pasaulinio karo, nors ir tarpukariu svečiuotasi. Deja, nebedalyvavo Vydūnas 1938 m. Joninių šventėje, kurioje buvo numatytas gražus jo pagerbimas septyniasdešimtmečio proga. Vis dėlto tasai pagerbimas įvyko. Ant Rambyno ta proga dainavo Šilutės šaulių choras, o Klaipėdos teatro artistai suvaidino Vydūno „Vėtrą“ [1, 125]. Pats Vydūnas tada buvo ką tik iš kalėjimo išleistas, o vokiečių valdžia buvo atėmusi leidimą keliauti Lietuvon, taigi, ir į Bitėnus [žr. 29].

Kad M. Jankaus ir Vydūno bendrauta ne vien kaip visuomenės veikėjų, t. y. laikantis oficialios pagarbos, o šiltai, bičiuliškai, rodo Vydūno laišakai M. Jankui. Dauguma jų pateko į Jurgio Šaulio archyvą (didžioji dalis iš 85

jame esančių Vydūno laiškų), perduotą Pensilvanijos universitetui (JAV). Netolimoje ateityje jie turėtų būti paskelbti ir aptarti. Tik penki iš žinomų Vydūno laiškų M. Jankui yra Lietuvoje. Keturi iš jų saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos (VUB) rankraštyne (F1–D 509), vienas – Mokslų akademijos bibliotekos (LMAB) Rankraščių skyriuje (F103–111). Šie laiškai platesnei ir mokslo visuomenei taip pat nėra žinomi ir dar nėra patekę į mokslinę apyvertą. Kaip priedą prie šio straipsnio juos pateikiame skaitytojų dėmesiui. Pirmasis iš Vilniaus universiteto bibliotekos rankraštyne saugomų – 1899 m. lapkričio 14 d. rašytas laiškas yra dalykiškas. Jame būsimasis Vydūnas prašo M. Jankų parūpinti, matyt, besikuriančios Giedotojų draugijos repertuarui reikalingų trijų lietuviškų dainų tekstus. Tas dainas iš savo vokiškai 1897 m. išleisto lietuvių liaudies dainų rinkinio Vydūnui rekomendavęs vokiečių etnografas F. Tetzneris. Nežinia, ar M. Jankus prašymą išpildė, tačiau tos dainos netrukus tapo minėto repertuaro dalimi. Dvi iš jų buvo skelbtos Vydūno rinkinyje *Lietuvos aidos* (Tilžė, 1904): „Ištekėjusi“ (F. Tetznerio vok. pavadinimas „Die betrübte Braut“, ją harmonizavo Vydūno brolis Albertas Storostas), „Netikrasis“ (F. Tetznerio vok. pavadinimas „Verschmählt“, šios liaudies dainos žodžius Vydūnas kiek koregavo, harmonizavo jo bičiulis P. W. Wolffas). Trečioji daina – „Anoj pusėj ežero“ (vok. „Drüben“) taip pat yra vieną kitą kartą buvusi Giedotojų draugijos koncertų programose [26].

Antrasis – 1905 m. vasario 27 d. rašytas laiškas yra akivaizdžios bičiulystės liudy-

tojas. Juo Vydūnas praneša skaudžią žinią apie savo jauniausio 27-erių metų brolio Alberto Storosto mirtį. To brolio, kuris buvo beįsibėgėjančios Vydūno kultūrinės veiklos bendražygis: būdamas muzikas, jis harmonizavo daugelį Giedotojų draugijos repertuarui skirtų liaudies dainų, sukūrė muziką ne vienam paties Vydūno autoriniam tekstui. Beveik visas laiškas skirtas padėkai už tai, ką velionis gero patyrė atostogaudamas vasarą Jankų sodyboje. Pažymima, kad Bitėnuose pabuvęs a. a. brolis buvo atsigavęs, sustiprėjęs taip, kad dėl pasveikimo *nebereikėtų abejoti. Jis Jums ir Jūsų žmonelei labai dėkingas buvo už tai, o manė Jus kartą kaip nors padžiuginti. Negal. Kitaip buvo lemta*, – rašoma laiške.

Kiti du atvirlaiškiai (vienas ant Vydūno leisto „Šaltinio“ vardinio atviruko) – trumpi. Jie taip pat liudija, kad Bitėnai – viena iš mėgstamiausių Vydūno poilsio vietų. Abiejuose (rašytuose 1905 m. rugpjūčio 31 d. ir 1906 m. rugpjūčio 6 d.) apgailestaujama, kad dėl didelio užimtumo Vydūnas negalėsias žadėtu laiku atkeliauti į Bitėnus ir bent kiek čia pabūti, tikimasi, kad gal kitą kartą tai pavyksią. 1906 m. rugpjūčio 6 d. atvirlaiškiu M. Jankus sveikinamas su gimtadieniu: *Ištariu šiuom rašteliu savo širdingus laiminimus būsiančiam Jums metui. Vis tolyn ir priekin, pirmyn, tai tai, ką Jums veliju.*

Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyriuje esantis laiškas rašytas vokiškai Pirmojo pasaulinio karo metu iš Berlyno į Rusijos Samaros guberniją ištremtam M. Jankui [38]. Juo Vydūnas M. Jankui praneša, kad giminaičiai gerai tvarko jo ūkį,

kad vienas iš jų apsigyveno spaustuvėje, kad sūrinė nebeveikia, nes pienas dabar yra tiekiamas kažkur kitur. M. Jankaus, matyt, buvo rašyta pirmiau ir teirautasi apie padėtį paliktuose namuose. Vydūnas atsakė, iš paties M. Jankaus žinodamas jo adresą tremtyje.

Karą Vydūnas išgyveno skaudžiai, ypač piktinosi kai kurių rusų armijos padalinių elgesiu su civiliais gyventojais laikinai užimtuose Rytų Prūsijos vietovėse. Apie tai 1914–1915 m. jis nemažai rašė savo leistuose „Jaunime“ ir „Naujovėje“. Jankų šeimos karo laiko dramai Vydūnas taip pat neliko abejingas. Ypač jį sukrėtė tai, kad tremiant šeimą net senolio M. Jankaus tėvo nepagailėta. Tremtyje M. Jankus neteko ne tik tėvo, bet ir jaunylįo ketverių metų sūnaus, o dar vienas sūnus žuvo Vakarų fronte. Karo metas netektimi pažymėtas ir Vydūnui: fronte Belgijoje 1916 m. žuvo brolis Hermanas.

* * *

Fragmentiškai palietėme dviejų iškilusių XIX a. pabaigos – XX a. pradžios Mažosios Lietuvos asmenybių tiesioginio ir netiesioginio sąlyčio taškus. Tuos taškus atrodame „Aušros“ sklaidoje, „Birutės“ draugijos veikloje, knygų leidyboje, Rambyno kalno iškilmėse, asmeniniame bendravime. Labiausiai juos vienija nuoseklus lietuviybės puoselėjimas, kova prieš germanizavimo politiką. Jie turėjo netgi kai kurių esminių charakterio bendrumų – atkaklumą, tvirtą laikyseną, principingumą, vertybinių orientacijų pastovumą, darbštumą. Tačiau

lyginant vieną su kitu aiškėja, kad šios ryškios asmenybės daug kuo ir skyrėsi, o labiausiai – jų žmogiškoji prigimtis. Žinoma, kai kuo skyrėsi ir jų požiūriai. M. Jankus savo tautinėje veikloje buvo radikalesnis, kovingesnis, reiškėsi ne tik kaip ramus kultūrininkas bei spaudos darbuotojas, bet ir kaip ryžtingas, drąsus politikas. Vydūnas gerokai nuosaikesnis kultūrininkas, savo veikloje daugiausia dėmesio skyręs tautiečių dvasinei kultūrai ugdyti, jų tautinei savimonei ir savigarbai stiprinti. Palyginęs abu didžiuosius mažlietuvių, išeivijos veikėjus Juozas Pronskus yra taip pasakęs: *Asmenybės turtingumu ir patrauklumu su M. Jankumi galėtų konkuruoti tik filosofas Vydūnas, tačiau krašto vadavimo kovos žygyje – Martynas Jankus turi pirmenybę* [1, 339]. Abu vadovavosi skirtingais taktiniais požiūriais, nors nei vienas, nei kitas to skirtingumo nesistengė pabrėžti. Tačiau šiokią tokią iš to skirtingumo kilusią įtampą galima įžvelgti: savo atsiminimuose jie nevienodai aiškino „Birutės“ ir Tilžės lietuvių giedotojų draugijos santykius. M. Jankui atrodė, kad buvo reikalingas ne tik giedotojų nuosaikumas, bet ir 1903 m. atgijusios „Birutės“ radikalumas, kurį giedotojai, kaip jam atrodė, užgniaužė. Vydūnas, kaip matėme, su tokiu požiūriu į giedotojus nesutiko.

Kad ir turėdami kai kurių esminių charakterio bendrumų, jie gerokai ir skyrėsi, netgi tuos pačius bruožus įkūnijo kiekvienas savaip. M. Jankus – konfliktiškesnis, kietakaktiškesnis, ambicingesnis, įžeidesnis, stačiokiškesnis, Vydūnas – lankstesnis, tolerantiškesnis, atlaidesnis, jautresnis.

M. Jankus buvo ūkininkas, valstietis. Tokio charakterio jis išliko ir savo visuomeninėje veikloje. Visų jo laimėjimų ir pralaimėjimų siūbavimai primena valstiečio patiriamus derlingų ar prasto derliaus metų svyravimus. Jo ir santykiai su bendražygiais ne itin subtilūs, kai kada net šiurkštoki, konfliktiški. Vydūnas – intelektualas, subtilus inteligentas, tikro dvasingumo įsikūnijimas. M. Jankus, pats daug rašęs, leidęs laikraščius, knygas, sakęs viešas kalbas, veiklus politikoje, iš esmės tebuvo savamokslis – tik pradžios mokyklą tebaigęs. Ir tai, šiaip ar taip, uždėjo antspaudą visam jo veikimui. Tačiau, kaip puikiai žinome, tasai veikimas buvo labai reikšmingas ano meto Mažosios Lietuvos raidoje. Vydūnas savo veikimu ir kūryba tapo pirmo ryškumo žvaigžde visos Lietuvos (tiek Didžiosios, tiek Mažosios) kultūroje. Jis irgi tam tikra prasme buvo autodidaktas (taip jį yra pavadinęs Juozas Tumas-Vaižgantas [27, 99]), tačiau europinio universitetinio lygio, sukūręs savo filosofinę sistemą, užimančią ryškią vietą lietuviškosios filosofinės minties raidoje, savo kūryboje įdiegęs modernios dramaturgijos ir modernaus teatro principus,

kurie pas mus iš naujo buvo atrasti po gero pusšimčio metų [17]. Tačiau, būdami daug kuo gerokai skirtingi, M. Jankus ir Vydūnas lietuvybės puoselėjimu ir savo įnašu abu yra dideli ir reikšmingi, nors vėlgi savaip. M. Jankus veikė plačiai – kaip spaustuvininkas, aktyvus visuomenininkas, politinio veikimo dalyvis, tautiečių teisių gynėjas, laikraštininkas, netgi literatas. Tačiau nė vienoje iš tų sričių jis nepasiekė didelių laimėjimų ir ryškesnės gilumos. M. Jankaus kaip įstabios didelio populiarumo pasiekusios asmenybės, Mažosios Lietuvos patriarcho fenomeną sudaro jo energingo veikimo visuma. Vydūnas taip pat reiškėsi keliuose srityse – filosofijoje, dramaturgijoje, teatrinėje ir muzikinėje veikloje, žurnalistikoje, istoriografijoje, tačiau apskritai jo veikimas siauresnis, bet nepalyginti gilesnis. Vydūnas pats savo esme yra kultūros veikėjas ir kūrėjas, veikloje ir kūryboje vadovavęsis fundamentaliais filosofiniais pagrindais. M. Jankui tauta buvo vertybė pati savaime. Vydūnas mąstė apie jos egzistencijos prasmę, apie jos misiją žmonijos kultūros raidoje ir siekė, kad lietuvių tauta būtų *viena iš ryškiausių žmoniškumo reiškėjų pasaulyje*.

GYDŪNO LAIŠKAI MARTYNUI JANKUI

Laiškai saugomi Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyriuje.

Signatūra F1-D 509

1

Tilžėje 14. 11. 99.

Garbingas pone!

Pagal linkėjiman pono Dr. Tetznerio Jums galima man lietuviškus žodius tų jo vokiškoj kalboj išduotų dainų užrašyti. Mielai geistiau žodių sekantių dainų: Die betrübte Braut. Verschmäh't (O lieber Vater i. tt). Drüben (Ei lulu lulu i. tt).

Meldiu Jus todėli šiuom rašteliu man ko veikiau žodius minavotų dainelių atsiųsti. Markutį už prisiuntimo įdedu.

S u pagarbinimu

esmi W. Storost

Tilžėje, Anger 23.

2

Tilžėje 27.2.1905

Miels tautietii,

kad mano brolelis Albertas jau nebe tarp mūsų, bene būsit patyrę, tatšiau rodos Jums tą dar ypatingai turu pranešti. Juog nabaštininkas, kaip ilgai dar pasveikimo lūkesties turėjo, vis apie Jus ir Jūsų namiškius kalbėjo o apie Bitėnus ir Rambyną, manydams kad tšia rasis pavasaryj vėl tokia atgaivini-man kaip pernai vasaroj. Nabagelis nebesulaukė pavasaran ir nebe nukeliaus pas Jus. Bet jis ir aš jutov, kad Jūs, jin priimdami, jam parūpinot progos pasistiprinti ir ben kiek pasilinksminti. Mudum abiem rodės kad eis ant gero. Juog buvo taip atsigavęs, kad lyg nebe reikėtų abejoti. Jis Jums ir Jūsų žmonelei labai dėkingas buvo už tai, o manė Jus kartą kaip nors padžiuginti. Negal. Kitaip buvo lemta.

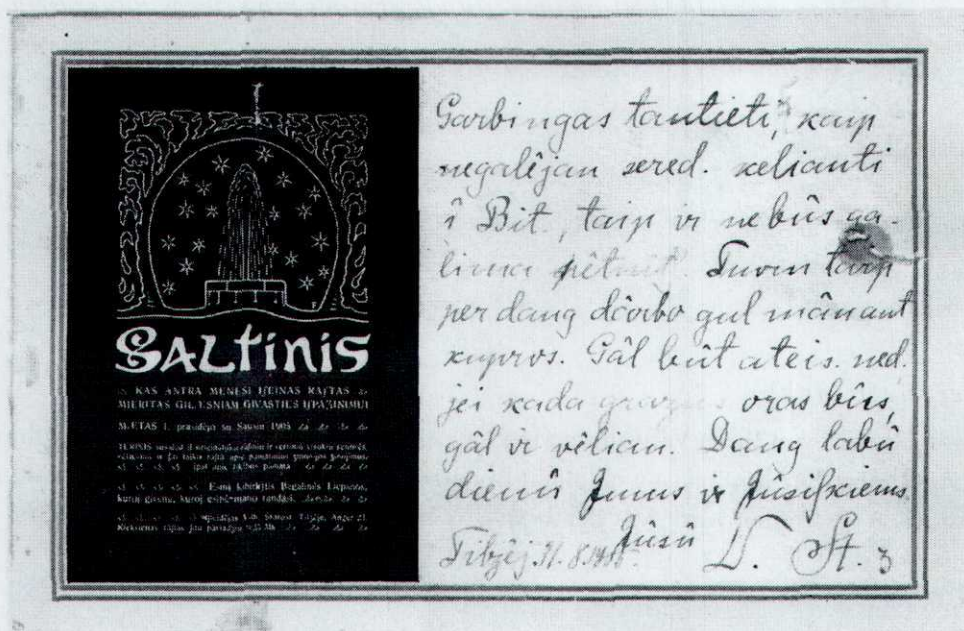
Tai ben priimkit mano širdingą dėkavonę už visa gera, kuri jam išrodė esat. Jis šiaib juog yra pakentęs šiame amžiuje, ben meilės iš Lietuvių pusės nestokojęs.

Dabar tai ir neb reikalaus to, kas dar prie Jūsų iš jam ir jo parūpintų daigtų. Meldžiu pasinaudokiti tų ir pasilaikykite juos ant jo atsiminimo.

Daug širdingų labų dienų

Jūsų

V. Storost.

3

Herrn M. Jankus
Bitėnen
Bei Lumpėnen
Krs. Ragnit.

Garbingas tautietė, kaip negalėjau sered. keliauti į Bit., taip ir nebus galima pėtnytš. Tuom tarp per daug darbo gul man ant kupros. Gal būt ateis. ned., jei kada gražus oras bus, gal ir vėliau. Daug labų dienų Jums ir Jūsikiems

Jūsų
V. St

Tiltėj 31. 8. 1905.

Atvirlaiškis, rašytas ant spalvoto atviruko, kuriame Vydūno 1905–1906 m. leisto dvimėnesinio žurnalo „Šaltinis“ viršelis.

4

An Herrn M. Jankus
In Bitėnen bei Lumpėnen

Garbinams pone, negalėdamas atkeliauti kadangi esu pilname darbe, ištaru šiuom rašteliu savo širdingus laiminimus būsiantšiam Jums metui. Vis tolyn ir priekin, pirmyn, tai tai, kan Jums velyju. Ir tesikloja Jums ir visiems Jūsikiems geriausieji keliai. – Ar man būs galima ant ilgesnio laiko lig rudens į Bit. atkeliauti, tat man dabar šauniai abejotina. – Bet negalima ateitį žinoti. Viso labo iš pusės mano žmonos, bet vyriasiai patsai tan velyju.

Jūsų V. St.

Tiltėje 6. 8. 1906 rašyta septintai dienai

Nach Russland
Martin Jankus
Novo – Boriskina
Borisso[...] bskoi volost
Bugulminskaja uezda
Samarskaja gub.
Geehrter Herr Jankus,

Ihre Wirtschaft wird von Ihren Verwandten in Ordnung gehalten. In der Druckerei wohnt ein Verwandter von Ihnen. Die Käserei ist wohl nicht in Betrieb, da die Milch wohl anders, wohin geliefert beziehungsweise gesammelt wird. Mit den besten Wünschen an Stelle von Alb. Sukut.

Vds.

Tilsit, z Zt. Berlin d. 35./ J.

Vertimas

Gerbiamas pone Jankau,

Jūsų ūkį Jūsų giminaičiai prižiūri tvarkingai. Spaustuvelyje gyvena vienas Jūsų giminaitis. Sūrinė atrodo nebeveikia, nes pienas tikriausiai kažkur kitur tiekiamas. Su geriausiais linkėjimais vietoj Alb. Sukučio

Vds.

Tilžė, kol kas Berlynas d. 35./J.

NUORODOS

1. ALŠĖNAS, Pranas. *Martynas Jankus*. Torontas (Kanada), 1967. 394 p.
2. BAGDONAVIČIUS, Vacys. *Filosofiniai Vydūno humanizmo pagrindai*. Vilnius: Mintis, 1987. 245 p.
3. BAGDONAVIČIUS, Vacys. *Sugrįžti prie Vydūno*: straipsniai, esė, pokalbiai. Vilnius: Kultūra, 2001. 526 p.
4. BAGDONAVIČIUS, Vacys. *Spindulys esmi begalinės šviesos*: etiudai apie Vydūną. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2008. 264 p.

5. *Bendraitė*. Bitėnai: Prūsų Lietuvių „Susiwiennyjimas“. Knyga pirma. 1902. 80 p.
6. Iš Lietuvininkų krutėjimo. *Saulėteka*, 1900, nr. 2, p. 52–57.
7. Iš Lietuvininkų krutėjimo. *Saulėteka*, 1900, nr. 3, p. 88–93.
8. Iš Lietuvininkų krutėjimo. *Saulėteka*, 1900, nr. 8–9, p. 233.
9. Iš Lietuvininkų krutėjimo. *Saulėteka*, 1901, nr. 16–17, p. 337.
10. Iš Lietuvininkų krutėjimo. *Saulėteka*, 1901, nr. 13, p. 286–294.

11. JANKUS, Martynas. „Birutė“ – pirmoji tautiška draugija Prūsų Lietuvoje. *Klaipėdos žinios*, 1924, gruodžio 21.
12. KAUNAS, Domas. *Iš lietuvių knygos istorijos*: Klaipėdos krašto lietuvių knyga iki 1919 metų. Vilnius: Mokslas, 1986. 192 p.
13. KAUNAS, Domas. *Mažosios Lietuvos knyga*: lietuviškos knygos raida 1547–1940. Vilnius: Baltos lankos, 1996. 764 p.
14. KAUNAS, Domas. *Visos Vydūno knygos*: katalogas. Pagal asmeninę kolekciją parengė Domas Kaunas. Vilnius: Baltijos kopija, 2008. 53 p.
15. KŠANIENĖ, Daiva. *Muzika Mažajoje Lietuvoje*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2003. 520 p.
16. Lietuviškosios draugijos Prūsų Lietuvoje. *Saulėteka*, 1900, nr. 7, p. 177–180.
17. MARTIŠIŪTĖ, Aušra. *Vydūno dramaturgija*. Vilnius: Litimo, 2000. 258 p.
18. MERKELIS, Aleksandras. Vydūno santykiai su Basanavičiumi. *Lietuvos aidas*, 1938, kovo 19.
19. Metams pasikeitus. *Saulėteka*, 1901, nr. 13, p. 284.
20. MYKOLAITIS-PUTINAS, Vincas. Vydūno dramaturgija. Iš MYKOLAITIS-PUTINAS, Vincas. *Raštai*. Vilnius: Vaga, 1969, t. 10, p. 306–470.
21. PAVYDUNAS, J. [VANAGAITIS, Jonas]. *Bangos pavestos „Byrutes“ naudai*. Tilžė: „Byrutės“ draugija, 1908. 12 p.
22. POCYTĖ, Silva. *Mažlietuviai Vokietijos imperijoje 1871–1914*. Vilnius: Vaga, 2002. 304 p.
23. SKIPITIENĖ, Giedrė; SKIPITIS, Eugenijus. *Martyno Jankaus muziejus Bitėnuose*. Klaipėda, 2006. 58 p.
24. *Senutė*. Bitėnai: „Prusu Lietuwiu Susiwienyjimas“. Knyga antra, 1904. 72 p.
25. ŠEMERYS, Salys. Vydūno gyvenimas. *Aukuras*. Klaipėda, 1937, p. 40–67.
26. *Tilžės Lietuvių giedotojų draugijos Lietuvių švenčių programos*. Lietuvos muzikos, teatro ir kino muziejaus archyvas (LTMKA). A 1123, Tilžės Lietuvių giedotojų draugijos fondas.
27. VAIŽGANTAS, Vilimas Vydūnas. Iš *Vaižganto raštai*. Kaunas, 1929, t. 13, p. 97–117.
28. VYDŪNAS. Birutės ir Giedotojų draugijos santykiai. *Klaipėdos žinios*, 1925, sausio 1.
29. VYDŪNAS. *Kalėjimas – laisvėjimas*. Detmold, 1947. 72 p.
30. *Vydūnas lietuvių kultūroje*: straipsnių rinkinys. Sudarytojas Vacys Bagdonavičius. Vilnius: Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas, 1994. 303 p.
31. VYDŪNAS. Pamiršamas Birutininkas. *Žingsniai* (Vokietija), 1947, nr. 10, p. 4–6.
32. VYDŪNAS. 50 metų tautinių draugijų Prūsų Lietuvoje. *Kultūros barai*, 1988, nr. 3, p. 53–56.
33. VYDŪNAS. Tautinė mano amžiaus veikla. *Aukuras*. Klaipėda, 1937, p. 68–74.
34. VYDŪNAS. Tautinės Prūsų lietuvių šventės ir vakarai. *Aukuras*. Klaipėda, 1937, p. 75–83.
35. VYDŪNAS. Tilžės Lietuvių Giedotojų Draugijos Pragyvenimas. *Krivulė*. Detmold: Mažosios Lietuvos Tarybos Spaudos Komisijos leidinys, 1948, p. 59–60.
36. VYDŪNAS. Vietovės ir žmogystos likimas. *Ramuva*, 1997, [nr.] 3, p. 57–66.
37. *Vydūno laiškas Martynui Jankui*. 1899, 1905–1906. Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 1–D 509.
38. *Vydūno laiškas Martynui Jankui jo ūkio reikalais* (apie 1915). Lietuvos Mokslų akademijos bibliotekos Rankraščių skyrius, F. 103–111.

MARTYNAS JANKUS AND VYDŪNAS: COMMUNITIES AND DIFFERENCES

VACLOVAS BAGDONAVIČIUS

Summary

Martynas Jankus (1858–1946) and Vydūnas (1868–1953) were the brightest figures of the Lithuanian national movement of Lithuania Minor late in the 19th and in the first half of the 20th century.

They kept personal contacts, contributed to the *Aušra* newspaper propagation, promoted the publication Lithuanian books, took part in the activities of *Birute* association and Rambynas mountain celebrations.

They both were consistent defenders of the Lithuanian language and culture against the Bismarckian policy of Germanization. But, in comparison with Vydūnas, Jankus was more radical. He acted not only as a man of culture and literature, but also as a politician. Vydūnas was more temperate. He saw his own mission in the upbringing of the national self-awareness and the self-respect of his compatriots, in developing and fostering their culture. To this end, he employed his skills of a play writer, musician, stage director and philosopher. Jankus was also a prolific writer, publisher and, in addition, a political orator. But he was a self-educated man: elementary school was his official education. The lack of formal education left its marks on his activities. Nevertheless, they were significant achievements of the national movement of Lithuania Minor at that time. Jankus' activities invigorated not only the cultural but also the political awareness of the compatriots and instigated them to fight for their rights. Vydūnas, who had studied as a free listener in various universities of Germany, reached a much higher intellectual, cultural and spiritual level. He elaborated an original philosophical system of his own, used modern principles and methods in playwriting and stage directing. His heritage significantly enriched Lithuanian culture, increased its intellectual power and opened the new horizons of artistic expression. However, in spite of these differences between the two thinkers and actors, they both – Vydūnas and Jankus – devoted their lives and skills to their nation, its culture and fundamental values. In the same field, each did his own best.

MARTYNAS JANKUS UND VYDŪNAS: GEMEINSAMKEITEN UND UNTERSCHIEDE

VACLOVAS BAGDONAVIČIUS

Zusammenfassung

Martynas Jankus (1858–1946) und Vydūnas (1868–1953) sind die herausragendsten Persönlichkeiten, die sich am Ende des 19. und in der ersten Hälfte des 20. Jahrhunderts in Kleinlitauen in der litauischen Nationalbewegung engagierten. Beide Männer machten sich um die Herausgabe der litauischen Zeitung *Aušra* verdient, sie begegneten sich bei den Veranstaltungen der *Birutė* – Gesellschaft, bei der Herausgabe litauischer Publikationen, bei den Festen am Rambynas – Berg. Darüber hinaus pflegten sie auch privaten Kontakt. Besonders stark verband die Beiden jedoch ihr Engagement gegen Bismarcks Politik der Germanisierung der litauischstämmigen Bevölkerung.

Martynas Jankus vertrat dabei die radikaleren Positionen – nicht nur in seiner Herausgebereigenschaft, sondern auch in seinem politischen und seinem kulturellen Engagement für Kleinlitauen. Obwohl Jankus nur eine Grundschulausbildung genossen hatte, war er so gebildet, dass er mühelos öffentliche Reden und politische Schriften verfassen konnte. Aufgrund all seiner Aktivitäten gilt er als eine der bedeu-

tendsten Persönlichkeiten der kleinlitauischen Nationalbewegung. Von ihm gingen zahlreiche Impulse für die Stärkung nicht nur des kulturellen, sondern auch des politischen Bewusstseins der kleinlitauischen Bevölkerung Ostpreußens aus – nicht zuletzt mobilisierte Jankus seine Landsleute zu konkreten Aktionen für die Verteidigung ihrer Rechte.

Vydūnas hingegen vertrat gemäßigte Anschauungen und richtete sein Augenmerk besonders auf die Unterstützung der geistigen Kultur seiner Landsleute, auf die Stärkung ihres Nationalbewusstseins und nicht zuletzt ihrer Selbstachtung. Dazu setzte er sein Wissen und seine Bildung ein, die er sich u.a. als Gasthörer an deutschen Universitäten erworben hatte. Vydūnas gilt als herausragender Dramatiker, Philosoph, als Chorleiter und Regisseur. Seine Hinterlassenschaft bereicherte in hohem Maße die gesamtlitauische Kultur, stärkte ihre intellektuelle Kraft und eröffnete neue Horizonte für ihren künstlerischen Ausdruck.

Beide – Martynas Jankus und Vydūnas – betrachteten es als ihr Lebenswerk, dem litauischen Volk seine Kultur zu erhalten und zu stärken.

[teikta 2009 m. vasario mėn.

tarybai

Gerb. D. Butvydienei

20 *18* m. *02* mėn. *26* d.

Merui V. Komskis

merui V. Komskis

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖ

Gauta

20 *18* m. *02* mėn. *26* d.

Nr. *R5-232*

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VIEŠOJI BIBLIOTEKA

Biudžetinė įstaiga, Jaunimo g. 3, 99287 Pagėgiai, tel. 8 441 57 328, 56 040, faks. 8 441 57 328,

El. p. pagegiusvb@gmail.com. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188208799

Pagėgių savivaldybės
Merui Virginijui Komskui,
Pagėgių savivaldybės tarybai

2018-02-26 Nr. SD-14

J. Jolinskaitė

2018-02-26

DĖL PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VYDŪNO VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 1 punktu ir 6 straipsnio 5 dalimi prašau:

1. pripažinti netekus galios Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos veiklos nuostatus, patvirtintus Pagėgių savivaldybės tarybos 2017 m. rugpjūčio 31 d. sprendimu Nr. T- 120 „Dėl Pagėgių savivaldybės viešosios bibliotekos nuostatų patvirtinimo“;
2. patvirtinti naujus Pagėgių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos veiklos nuostatus (pridedama).

Direktorė

Milda

Milda Jašinskaitė-Jasevičienė

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS VYDŪNO VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS VEIKLOS NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pagėgių savivaldybės Vydūno viešosios bibliotekos nuostatai (toliau – Nuostatai) reglamentuoja tikslus, veiklos sritis ir rūšis, funkcijas, teises ir pareigas, savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos kompetenciją, valdymą, struktūrą, turtą, lėšų šaltinius ir lėšų naudojimo tvarką, finansinės veiklos kontrolę ir priežiūrą, reorganizavimą, likvidavimą bei nuostatų keitimo tvarką.

2. Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka (toliau – Biblioteka) yra biudžetinė įstaiga, Bibliotekos savininkas yra Pagėgių savivaldybė, o savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Pagėgių savivaldybės taryba (toliau – Savininkas). Jos kompetenciją nustato Lietuvos Respublikos Biudžetinių įstaigų įstatymas.

3. Biblioteka yra savivaldybės teritorijoje veikianti įstaiga, prieinama visiems vartotojams, kaupianti ir sauganti universalų bendruomenės poreikius tenkinantį dokumentų fondą, teikianti gyventojams informacijos ir viešosios interneto prieigos paslaugas, vykdanči kraštotyros, sociokultūrinės edukacijos, skaitymo skatinimo, informacinio raštingumo ir kitas su bibliotekų veikla susijusias neformaliojo švietimo programas ir projektus.

4. Bibliotekos veikla – dokumentų kaupimas, tvarkymas, sisteminimas, saugojimas, skaitmeninimas, panauda ir viešinimas, bibliografavimas, kultūrinių ir edukacinių programų organizavimas ir kultūros plėtra, galimybės naudotis viešaisiais informacijos šaltiniais, nepaisant informacijos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, neatsižvelgiant į autorių ar užfiksuotų žinių politinę ar ideologinę orientaciją, užtikrinimas; fizinių ir juridinių asmenų lygių teisių naudotis teisės aktų nustatyta tvarka teikiamomis nemokamomis visuomenės švietimui, etnokultūrinei, sociokultūrinei edukacijai, moksliniams tyrimams bei asmenybės ugdymui reikalingomis paslaugomis ir informacija užtikrinimas.

5. Biblioteka yra įstatymų nustatyta tvarka įregistruotas juridinis asmuo, veikiantis informacijos sklaidos, mokslo, kultūros ir švietimo srityse ir vykdančis bibliotekų veiklą, turintis antspaudą su užrašu „Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka“, sąskaitas banke.

6. Oficialus įstaigos pavadinimas – Pagėgių savivaldybės Vydūno viešoji biblioteka. Bibliotekos pavadinimo santrumpa – Pagėgių SVVB.

7. Biblioteka įregistruota Juridinių asmenų registre, juridinio asmens kodas 188208799.

8. Bibliotekos adresas ir buveinė – Jaunimo g. 3, LT-99287, Pagėgiai, Lietuvos Respublika.

9. Bibliotekos veiklos vieši pranešimai skelbiami Bibliotekos interneto svetainėje www.pagegiusvb.lt ir regioninėje spaudoje.

10. Biblioteka savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, Lietuvos Respublikos darbo kodeksu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos, Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų, Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymu, Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos autorių ir gretutinių teisių įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos Seimo ir Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos kultūros ministro įsakymais, Pagėgių savivaldybės Tarybos sprendimais, savivaldybės Mero potvarkiais, Administracijos direktoriaus įsakymais, kitais teisės aktais ir šiais Nuostatais.

11. Biblioteka yra paramos gavėja, veikianti Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

12. Naudojimasis Biblioteka yra nemokamas, jos paslaugos vienodomis teisėmis prieinamos visiems fiziniams ir juridiniams asmenims. Biblioteka teikia papildomas mokamas paslaugas, kurių įkainius nustato savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija vadovaujantis galiojančiais teisės aktais.

13. Bibliotekos finansiniai metai sutampa su kalendoriniais metais.

14. Bibliotekos veiklos laikotarpis yra neribotas.

II SKYRIUS

BIBLIOTEKOS VEIKLOS RŪŠYS, TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR FUNKCIJOS

15. Bibliotekos veiklos rūšis – bibliotekų veikla, kodas 91.0100.

16. Bibliotekos veiklos rūšys pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių, patvirtintą Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“:

- 16.1. Bibliotekų ir archyvų veikla (kodas 91.01);
- 16.2. spausdinimas ir su spausdinimu susijusios paslaugos (kodas 18.1);
- 16.3. įrašymas ir susijusios paslaugos (kodas 18.14);
- 16.4. įrašytų laikmenų tiražavimas (kodas 18.20);
- 16.5. knygų, periodinių leidinių leidyba ir kita leidybinė veikla (kodas 58.1);
- 16.6. knygų leidyba (kodas 58.11);
- 16.7. kita leidyba (kodas 58.19);
- 16.8. kino filmų rodymas (kodas 59.14);
- 16.9. kita informacinių technologijų ir kompiuterių paslaugų veikla (kodas 62.09);
- 16.10. kita informacinių paslaugų veikla (kodas 63.9);
- 16.11. duomenų apdorojimo, interneto serverių paslaugų (prieglobos) ir susijusi veikla (kodas 63.11);
- 16.12. interneto vartų paslaugų veikla (kodas 63.12);
- 16.13. kita, niekur nepriskirta, informacinių paslaugų veikla (kodas 63.99);
- 16.14. nuosavo arba nuomojamo nekilnojamojo turto nuoma ir eksploatavimas (kodas 68.20);
- 16.15. reklama (kodas 73.1);
- 16.16. rinkos tyrimas ir viešosios nuomonės apklausa (kodas 73.20);
- 16.17. kita, niekur kitur nepriskirta, profesinė, mokslinė ir techninė veikla (kodas 74.9);
- 16.18. fotografavimo veikla (kodas 74.20);
- 16.19. kitų išankstinio užsakymo ir susijusių paslaugų veikla (kodas 79.90);
- 16.20. fotokopijavimo, dokumentų rengimo ir kita specializuota įstaigai būdingų paslaugų veikla (kodas 82.19);
- 16.21. posėdžių ir verslo renginių organizavimas (kodas 82.30);
- 16.22. bendroji viešojo valdymo veikla (84.11);
- 16.23. kultūrinis švietimas (kodas 85.52);
- 16.24. kitas, niekur nepriskirtas, švietimas (kodas 85.59);
- 16.25. švietimui būdingų paslaugų veikla (kodas 85.60);
- 16.26. kūrybinė, meninė, pramogų organizavimo veikla (kodas 90.0);
- 16.27. kita pramogų ir poilsio organizavimo veikla (kodas 93.29);
- 16.28. profesinių narystės organizacijų veikla (kodas 94.12);
- 16.29. kitų, niekur nepriskirtų, narystės organizacijų veikla (kodas 94.99).

17. Jei veiklai, numatyti šiuose Nuostatuose, įstatymų nustatyta tvarka reikalingas leidimas, tai tokį leidimą Biblioteka turi gauti.

18. Bibliotekos pagrindinis tikslas – teikti tradicinės, elektroninės ir viešosios erdvės (bendruomenės centro) bibliotekos paslaugas visuomenei.

19. Bibliotekos uždaviniai:

19.1. kaupti, tvarkyti, saugoti ir skleisti dokumentuose užfiksuotas žinias, idėjas ir informaciją, tokiu būdu prisidėti prie žinių visuomenės gyvenimo;

19.2. išsaugoti rašytinį paveldą ir skatinti skaitymą, sudaryti sąlygas visuomenės savišvietai ir savikūrai, ugdyti kūrybingumą bei vaizduotę;

19.3. užtikrinti kultūros paveldo skaitmeninimą, skaitmeninės vietos informacijos duomenų bazių kūrimą, gyventojų informacinės kompetencijos ugdymą ir kitas elektroninėmis priemonėmis teikiamas bibliotekos paslaugas;

19.4. skatinti informacinės visuomenės plėtrą, savivaldybės bendruomenės nuolatinį mokymąsi, žinių atsinaujinimą, kultūrinę veiklą;

19.5. organizuoti mokslinius dokumentų panaudojimo, sklaidos, bibliotekinės veiklos tyrimus, dalyvauti įvairiose bibliotekų vystymo ir modernizavimo programose.

20. Biblioteka įgyvendindama jai pavestus uždavinius, atlieka šias funkcijas:

20.1. modernizuoja Bibliotekos skyrius ir padalinius;

20.2. formuoja teigiamą Bibliotekos įvaizdį, vykdo vidinę ir išorinę komunikaciją, viešuosius ryšius, rinkodarą;

20.3. telkia ir ugdo jaunimą bei vaikus, siekia užtikrinti jų užimtumą bei savirealizaciją, skatina prasmingas ir visuomenei naudingas veiklas, gali vykdyti atvirą darbą su jaunimu ir vaikais;

20.4. gali teikti ugdymo, emocinio palaikymo, užimtumo ar prevencijos paslaugas;

20.5. gali organizuoti jaunimui ir vaikams psichologinę, socialinę, pedagoginę pagalbą;

20.6. sudaro universalų dokumentų fondą, atitinkantį savivaldybės ekonominę ir kultūrinę plėtrą, demografinę situaciją bei bendruomenės reikmes;

20.7. universalų dokumentų fondą komplektuoja, apskaito ir saugo vadovaujantis Lietuvos bibliotekų fondo nuostatais; fondo apsaugos nuostatais ir kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais;

20.8. sudaro ir palaiko vieningą Bibliotekos elektroninį katalogą;

20.9. vykdo Bibliotekos – atminties institucijos vystymo programas, projektines veiklas;

20.10. suteikia tarpbibliotekinio abonemento paslaugas;

20.11. organizuoja nuo Bibliotekos ar jos padalinių nutolusių vietovių gyventojams mobilios bibliotekos paslaugas;

20.12. organizuoja literatūrinio, kultūrinio ar edukacinio pobūdžio renginius, dalyvauja formalaus ir neformalaus švietimo ar ugdymo procesuose;

20.13. rengia ir vykdo neformaliojo švietimo programas bendruomenei;

20.14. bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos ir užsienio šalių bibliotekomis;

20.15. sudaro sąlygas Bibliotekos darbuotojams kelti kvalifikaciją;

20.16. sistemingai atlieka Bibliotekos veiklos analizę, kurios pagrindu planuojama, prognozuojama ir tobulinama veikla;

20.17. bendradarbiauja su kultūros, švietimo ir kitomis įstaigomis, nevyriausybinėmis organizacijomis, dalyvauja tarptautinėje ir nacionalinėje bibliotekinių organizacijų veikloje;

20.18. Pagal poreikį vykdo metodinį visų tipų bibliotekų bibliotekininkų konsultavimą;

20.19. Atlieka kitas teisės aktuose nustatytas funkcijas.

III SKYRIUS

BIBLIOTEKOS TEISĖS IR PAREIGOS

21. Biblioteka turi teisę:

21.1. atsižvelgdama į Bibliotekos veiklos pokyčius, gyventojų poreikius, tankumą ir kitus požymius Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir Savininko sprendimu optimizuoti struktūrinių padalinių tinklą, jo išdėstymą;

21.2. Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka sudaryti sutartis ir priimti įsipareigojimus;

21.3. atsiskaityti už pateiktas prekes, atliktus darbus bei paslaugas bet kokia sutarta forma, neprieštaraujančia Lietuvos Respublikos įstatymams ir kitiems teisės aktams;

21.4. jungtis į susivienijimus su kitomis bibliotekomis ir informacijos įstaigomis;

21.5. nario ar stebėtojo teisėmis dalyvauti šalies ir tarptautinių bibliotekinių, bibliografinių, informacinių, dokumentacijos ir kt. organizacijų veikloje;

21.6. pirkti, prenumeruoti ir įsigyti mainais iš Lietuvos ir užsienio šalių bibliotekų, mokslo įstaigų, organizacijų bei fizinių asmenų spaudinius ir kitus dokumentus;

21.7. leisti bei platinti mokamus ir nemokamus leidinius;

21.8. palaikyti ryšius su užsienio šalių bibliotekomis bei organizacijomis;

21.9. gauti šalies ir užsienio institucijų bei asmenų materialinę bei finansinę paramą;

21.10. teikti projektus bei pasiūlymus dėl finansuotinių bibliotekininkystės vystymo programų ir projektų;

21.11. dalyvauti projektinėje veikloje papildomam finansavimui gauti;

21.12. Savininko sprendimu aptarnauti savivaldybės švietimo įstaigų bibliotekas, sudarius jungtinės veiklos (asociacijos) sutartis;

21.13. teikti mokamas paslaugas pagal teikiamų mokamų paslaugų sąrašą ir imti už jas mokėstį teisės aktų nustatyta tvarka;

21.14. vadovaudamasi naudojimosi biblioteka taisyklėmis ir Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka reikalauti iš vartotojų, kad būtų atlyginama Bibliotekai padaryta žala, jeigu ji padaryta dėl vartotojo kaltės;

21.15. tvirtinti Bibliotekos struktūrą ir pareigybių sąrašą, neviršijant nustatyto didžiausio leistino pareigybių skaičiaus;

21.16. užsiimti kita veikla, netrukdančia vykdyti Bibliotekos funkcijų ir uždavinių.

22. Biblioteka privalo:

22.1. vykdyti šiuose Nuostatuose nurodytą veiklą;

22.2. vykdyti įsipareigojimus pagal sudarytas sutartis;

22.3. naudoti iš biudžeto gaunamas lėšas šiuose Nuostatuose nurodytiems tikslams įgyvendinti ir uždaviniams bei funkcijoms vykdyti pagal asignavimų valdytojo patvirtintas išlaidų sąmatas;

22.4. laikydamosi kokybės ir aktualumo principo, komplektuoti Bibliotekos fondus, juos analizuoti, nustatyta tvarka nurašyti pasenusius, susidėvėjusius bei skaitytojų negrąžintus spaudinius;

22.5. užtikrinti Bibliotekos lankytojų saugumą ir saugias darbuotojų darbo sąlygas;

22.6. užtikrinti Bibliotekoje renkamų, tvarkomų ir saugomų asmens duomenų apsaugą;

22.7. teikti Savininkui ir kitoms Lietuvos Respublikos teisės aktais numatytoms institucijoms veiklos ir finansines ataskaitas, garantuoti jų teisingumą;

22.8. saugoti ir tausoti Savininkui nuosavybės teise priklausančią Bibliotekos patikėjimo teise ar panaudos pagrindais valdomą turtą.

22.9. Biblioteka gali turėti kitas įstatymuose ir kituose teisės aktuose numatytas teises ir pareigas.

IV SKYRIUS

BIBLIOTEKOS VALDYMAS IR STRUKTŪRA

23. Bibliotekos Savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos – Pagėgių savivaldybės tarybos teises ir pareigos:

23.1. tvirtinti, keisti ir papildyti Bibliotekos Nuostatus;

23.2. skirti savivaldybės biudžeto lėšas Bibliotekai išlaikyti ir veiklai vykdyti teisės aktu nustatyta tvarka;

23.3. nustatyti didžiausią leistiną Bibliotekos darbuotojų pareigybių skaičių;

23.4. nustatyti mokamų paslaugų įkainius;

23.5. tvirtinti Bibliotekos direktoriaus metinę veiklos ataskaitą, vykdomas atskiras programas bei metinę finansinę atskaitomybę;

23.6. atsižvelgdama į vietos sąlygas, priimti sprendimus dėl Bibliotekos filialų steigimo, jų skaičiaus ir išdėstymo nustatymo, jų veiklos nutraukimo, įstaigos buveinės pakeitimo;

23.7. reorganizuoti, pertvarkyti, likviduoti Biblioteką, jeigu teisės aktai nenumato kitaip;

23.8. spręsti kitus Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymo bei kitais teisės aktais Savininko kompetencijai priskirtus Bibliotekos veiklos klausimus.

24. Bibliotekai vadovauja direktorius, kurį konkurso būdu į pareigas skiria ir iš pareigų atleidžia Pagėgių savivaldybės meras (toliau – meras) teisės aktu nustatyta tvarka.

25. Meras tvirtina Bibliotekos direktoriaus pareigybės aprašymą, įstatymų ir kitų teisės aktų numatyta tvarka nustato tarnybinį atlyginimą, taiko direktoriui skatinimo priemones arba skiria drausmines nuobaudas.

26. Bibliotekos direktoriaus išvykimas į komandiruotes įforminamas mero potvarkiu.

27. Bibliotekos direktoriui atostogos suteikiamos mero potvarkiu.

28. Bibliotekos direktorius:

28.1. vadovauja Bibliotekai ir atsako už jos bibliotekinę, informacinę, mokslinę, administracinę, ūkinę ir finansinę veiklą;

28.2. organizuoja Bibliotekos darbą, kad būtų įgyvendinami Bibliotekos tikslai ir uždaviniai bei atliekamos nustatytos funkcijos;

28.3. tvirtina Bibliotekos organizacinę struktūrą, skyrių, padalinių nuostatus, kitus vidaus darbo organizacinius ir informacinius Bibliotekos veiklą reglamentuojančius dokumentus;

28.4. tvirtina Bibliotekos darbuotojų pareigybių aprašymus, pareigybių sąrašą, neviršijant nustatyto didžiausio leistino pareigybių skaičiaus;

28.5. nustato darbuotojų darbo užmokestį ir priedus, neviršijant darbo užmokesčio fondo;

28.6. tvirtina pajamų ir išlaidų sąmatas, ūkinės ir finansinės veiklos ataskaitas;

28.7. tvirtina veiklos programas bei planus, užtikrina jų vykdymą;

28.8. įstatymų nustatyta tvarka priima ir atleidžia Bibliotekos darbuotojus;

28.9. pagal savo kompetenciją atstovauja Bibliotekai visose institucijose;

28.10. sudaro sutartis, išduoda įgaliojimus;

28.11. leidžia įsakymus ir įsakymais tvirtinamus kitus Bibliotekos veiklą reglamentuojančius aktus, organizuoja ir kontroliuoja jų vykdymą;

28.12. užtikrina, kad būtų laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų ir Bibliotekos nuostatų;

28.13. garantuoja, kad pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą teikiami ataskaitų rinkiniai ir statistinės ataskaitos būtų teisingi;

28.14. užtikrina paskirtų asignavimų Bibliotekai išlaikyti naudojimą sąmatose numatytoms priemonėms vykdyti;

28.15. užtikrina racionalų ir taupų lėšų bei turto naudojimą, veiksmingą Bibliotekos vidaus kontrolės sistemos sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą;

28.16. teisės aktų nustatyta tvarka taiko darbuotojams skatinimo priemones arba skiria jiems drausmines nuobaudas;

28.17. teisės aktų nustatyta tvarka ir pagal savo įgaliojimus valdo Bibliotekos turtą, organizuoja Bibliotekos turto apskaitą, naudojimą ir tvarkymą;

28.18. užtikrina Bibliotekos teikiamų paslaugų kokybę;

28.19. tobulina Bibliotekos veiklą, rūpinasi darbo procesų modernizavimu, automatizavimu, naujų technologijų diegimu, papildomų lėšų paieška;

28.20. palaiko ryšius su valstybės ir savivaldybės institucijomis bei įstaigomis, visuomeninėmis organizacijomis spręsdamas klausimus, susijusius su Bibliotekos veikla;

28.21. koordinuoja darbuotojų saugos, sveikatos ir priešgaisrinės saugos reikalavimų vykdymą.

29. Bibliotekos direktoriaus atostogų, ligos ar kitais atvejais jam negalint eiti pareigų pavaduoja Bibliotekos direktoriaus pavaduotojas, kurio pareigybės aprašyme nurodyta ši funkcija.

30. Biblioteka turi 8 struktūrinius padalinius (toliau – filialus), kurių skaičių ir išdėstymą nustato Savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija. Bibliotekos filialas nėra juridinis asmuo, bet turi Registrų centre įregistruotą buveinę ir veikia pagal Bibliotekos direktoriaus patvirtintus nuostatus.

31. Bibliotekos filialai:

31.1. Lumpėnų filialas;

31.2. Vilkyškių filialas;

31.3. Piktupėnų filialas;

31.4. Natkiškių filialas;

31.5. Stoniškių filialas;

31.6. Kentrių filialas;

31.7. Šilgalių filialas;

31.8. Žukų filialas.

V SKYRIUS

DARBUOTOJŲ PRIĖMIMAS, ATLEIDIMAS IR DARBO APMOKĖJIMAS

32. Bibliotekos darbuotojai priimami į darbą ir atleidžiami iš jo vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

33. Darbo apmokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Kultūros ministerijos teisės aktai.

VI SKYRIUS

BIBLIOTEKOS TURTAS, LĖŠOS IR JŲ NAUDOJIMO TVARKA, FINANSINĖS VEIKLOS KONTROLĖ IR VEIKLOS PRIEŽIŪRA

34. Bibliotekos Savininko jai perduotas ir Bibliotekos įgytas turtas nuosavybės teise priklauso Bibliotekos Savininkui, o Biblioteka šį turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo teisės aktų nustatyta tvarka.

35. Dokumentams įsigyti lėšos skiriamos iš valstybės ir savivaldybės biudžetų. Pagal galimybes Savininkas gali skirti papildomų lėšų.

36. Bibliotekos lėšų šaltiniai gali būti:

36.1. savivaldybės biudžeto asignavimai;

36.2. biudžetinės įstaigos pajamos;

36.3. valstybės biudžeto asignavimai;

36.4. kitos teisėtai gautos lėšos.

37. Bibliotekos lėšos ir turtas naudojami Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

38. Biblioteka jai reikalingas materialines vertybes įsigyja Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

39. Bibliotekos finansinės veiklos kontrolę vykdo Savininkas, savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba ir kitos institucijos ar įstaigos Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

40. Savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Pagėgių savivaldybės taryba gali priimti sprendimus dėl Bibliotekos veiklos audito.

41. Biblioteka susidėvėjusias ar jai nereikalingas materialines vertybes nurašo ar realizuoja, o gautas lėšas panaudoja Lietuvos Respublikos įstatymų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka.

42. Už Bibliotekos buhalterinę apskaitą atsakingas vyriausiasis buhalteris.

43. Bibliotekos buhalterinė apskaita organizuojama ir finansinių bei biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai sudaromi ir teikiami Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

44. Bibliotekos finansinė veikla kontroliuojama Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

45. Biblioteka reorganizuojama, likviduojama ar pertvarkoma Savininko teises ir pareigas įgyvendinančios institucijos – Pagėgių savivaldybės tarybos sprendimu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Apie sprendimą dėl Bibliotekos veiklos pabaigos ar pertvarkymo Savininkas privalo informuoti Lietuvos Respublikos kultūros ministeriją.

46. Biblioteka gali būti perkelta iš užimamų patalpų tik į geresnes už buvusias patalpas, tinkamas Bibliotekos funkcijoms vykdyti.

47. Bibliotekos nuostatai keičiami ir papildomi Savivaldybės tarybos arba Bibliotekos direktoriaus iniciatyva.

48. Bibliotekos nuostatai registruojami teisės aktų nustatyta tvarka.

30. **T1-57 Dėl Pagėgių savivaldybės įstaigų teikiamų asmeninės higienos ir priežiūros kainų nustatymo.**
Rengėja - Dalija Irena Einikienė, Administracijos vyriausioji ekonomistė.
31. **T1-58 Dėl Pagėgių savivaldybės Pagėgių seniūnijos Kentrių kadastro vietovės valstybinės išperkamos ir neprivatizuojamos žemės plano tikslinimo.**
Rengėja – Ernesta Maier, Architektūros, gamtosaugos ir paminklosaugos skyriaus vedėjo pavaduotoja – vyriausioji architektė.

Virginijus Komskis

Savivaldybės meras

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT. THE SECOND PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT. THE THIRD PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT.

THE FIRST PART OF THE BOOK IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT. THE SECOND PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT. THE THIRD PART IS A HISTORY OF THE
COUNTRY FROM THE FIRST SETTLEMENT TO THE
PRESENT.

